Evaluering af den svenske BoligJobordning

Udarbejdet af Højbjerre Brauer Schultz for Skatteministeriet

Juli 2017

HØJBJERRE BRAUER SCHULTZ

EVALUERING AF DEN SVENSKE BOLIGJOBORDNING

© 2017 Højbjerre Brauer Schultz

Højbjerre Brauer Schultz
Frederiksholms Kanal 1, 2. sal
1220 København K
Tlf. +45 8181 6262
info@hbseconomics.dk
www.hbseconomics.dk

Højbjerre Brauer Schultz' publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

FORORD

I november 2015 indgik regeringen (Venstre), Dansk Folkeparti, Alternativet, Socialistisk Folkeparti og De Konservative en aftale om en ny grøn BoligJobordning i 2016 og 2017. Aftalen indebar en omlægning af BoligJobordningen til en ny grøn BoligJobordning med henblik på at understøtte den grønne omstilling, øget bæredygtighed og klimaindsatsen.

Som led i aftalen blev det endvidere aftalt, at der skulle gennemføres en udredning vedrørende erfaringerne med den svenske BoligJobordning, de såkaldte ROT- og RUT-ordninger.

Skatteministeriet har i forlængelse heraf bedt Højbjerre Brauer Schultz om at gennemføre en evaluering af ROT- og RUT-ordningen, og denne rapport præsenterer evalueringens resultater.

Formålet med evalueringen er at vurdere ROT- og RUT-ordningens effekter på gør-det-selv-arbejde, sort arbejde og arbejdsudbud. Endvidere undersøges om der har været misbrug af ordninger, og endeligt vurderes effekterne af ændringerne i reglerne for ROT- og RUT-ordningen, som trådte i kraft 1. januar 2016.

Evalueringen er primært baseret på en spørgeskemaundersøgelse, hvor der er indsamlet svar fra ca. 1.200 brugere og ca. 1.100 ikke-brugere af den svenske BoligJobordning. Derudover er der anvendt offentligt tilgængelige data fra Skatteverket og Statistiska Centralbyrån. Til at undersøge effekten på arbejdsudbuddet skulle der endvidere have været gennemført en kvantitativ analyse, som var baseret på svenske registerdata. Det har imidlertid ikke været muligt at opnå adgang til registerdata om svenskernes brug af ordningerne.

Rapporten er udarbejdet af analytiker Sarah Kihldal Nielsen og partner Esben Anton Schultz, begge Højbjerre Brauer Schultz.

København, juli 2017.

HØJBJERRE BRAUER SCHULTZ

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING OG SAMMENFATNING 5
   1.1 Indledning 5
   1.2 Formål 5
   1.3 Datagrundlag 6
   1.4 Hovedresultater 6
   1.5 Læsevejledning 9
2. ORDNINGERNES HISTORIK OG REGELSÆT 10
   2.1 Historik 10
   2.2 Regelsæt 10
3. ORDNINGERNES MULIGE STRUKTURELLE EFFEKTER 14
4. TIDLIGERE ANALYSER AF ORDNINGERNE 17
5. BRUG AF ORDNINGERNE 19
   5.1 Overordndet brug ordningerne 19
   5.2 Brugen fordelt på baggrundskarakteristika 21
   5.3 Ikke-brugere af ordningerne 26
6. BETYDNINGEN AF ORDNINGERNE 28
   6.1 Merkøb 28
   6.2 Betydning for de enkelte ydelser 28
   6.3 Skøn for ordningernes betydning for gør-det-selv-arbejde, sort arbejde mv. 30
   6.4 Mere om betydningen for sort arbejde 35
   6.5 Effekt på arbejdsudbud 36
   6.6 Misbrug af ordningerne 38
7. EFFEKTER AF REGELÆNDRINGER 41
   7.1 Betydning for køb i 2016 41
   7.2 Betydning for hvordan arbejdet blev udført i 2016 42
   7.3 Betydning for fremrykning af køb til 2015 43
APPENDIKS A: BOLIGJOBORDNINGEN I TYSKLAND OG FINLAND 45
APPENDIKS B: KONFIDENSINTERVALLER 55

1. INDLEDNING OG SAMMENFATNING

1.1 INDLEDNING

Denne rapport præsenterer resultaterne af en evaluering af den svenske BoligJobordning, de såkaldte ROT- og RUT-ordninger.

ROT-ordningen giver tilskud til lønudgifter til håndværksarbejde, mens RUT-ordningen giver tilskud til husholdningstjenester, fx rengøring og børnepasning.

ROT-ordningen blev første gang indført i 1993 som en midlertidig ordning med henblik på at øge kapacitetsudnyttelsen og reducere ledigheden i byggebranchen. Frem til midten af 00'er blev ordningen brugt som et konjunkturpolitisk instrument, og i perioden blev ordningen både forlænget, afskaffet og genindført.

RUT-ordningen blev indført med virkning fra juli 2007 som en permanent ordning, og fra december 2008 blev også ROT-ordningen (gen)indført som en permanent ordning. Ordningerne blev indført for at bekæmpe sort arbejde og give husholdningerne incitament til at reducere omfanget af gør-det-selv-arbejde og i stedet bruge den frigjorte tid på mere lønnet arbejde (øge arbejdsudbuddet). Da ROT-ordningen blev genindført var der en begyndende tilbagegang i svensk økonomi, og timingen blev valgt for at ordningen i starten kunne understøtte efterspørgslen inden for byggebranchen.

Konjunktursituationen har været i klar bedring siden da, hvor aktiviteten i svensk økonomi bl.a. er blevet understøttet af et lavt renteniveau, øget beskæftigelse og stigende ejendomspriser. Der er derfor næppe længere konjunkturmæssige begrundelser for ROT-ordningen. Det primære argument for ordningerne bør således være deres strukturforbedrede effekter i form af mindre gør-det-selv-arbejde og derigennem evt. højere arbejdsudbud, samt mindre sort arbejde. Samtidigt skal de mulige fordele selv sagt sammenholdes med ordningernes ulemper.

1.2 FORMÅL

Formålet med evalueringen er at opnå viden om ROT- og RUT-ordningernes betydning for det svenske arbejdsmarked, hvor fokus er på at undersøge evt. strukturforbedrede effekter af ordningerne. Evalueringen har fokus på, hvordan ordningerne har virket i 2015, da reglerne for ordningerne blev justerede pr. 1. januar 2016. Konkret undersøges følgende spørgsmål:

- Har ordningerne haft betydning for omfanget af sort arbejde og gør-det-selv-arbejde?
- Har ordningerne haft effekt på arbejdsudbuddet?
- Har der været misbrug af ordningerne?

- Har regelændringerne, som trådte i kraft per 1. januar 2016, haft betydning for brugen af ordningerne?

1.3 DATAGRUNDLAG

Evalueringen er først og fremmest baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt brugere og ikke-brugere af ROT- og RUT-ordningen, da det ikke har været muligt at tilvejebringe registeroplysninger fra de svenske statistikmyndigheder. Spørgeskema-undersøgelsen er gennemført af analyseinstituttet Norstat Sverige. Den er gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse, hvor der er indsamlet svar fra godt 1.200 personer, som har brugt ROT- og/eller RUT-ordningen, og godt 1.100 svar for personer, som hverken har brugt ROT- eller RUT-ordningen. Svarene er indsamlet i perioden oktober-december 2016 og vedrører primært brugen af ordningerne i 2015.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført således, at den er repræsentativ for den voksne befolkning i Sverige (18 år og opefter). Det er sket ved at indsamle en repræsentativ stikprøve på alder, køn, region og uddannelse og efterfølgende vægte data med disse karakteristika.

For hele stikprøven på ca. 2.300 personer (ud af en samlet population på ca. 7,7 mio. personer i Sverige over 18 år) er den maksimale usikkerhed (ved en svarandel på 50 pct.) med 95 pct. sandsynlighed på +/- 2,0 pct.point. Tilsvarende er den på +/- 3,3 pct.point for ROT-ordningen (895 svar ud af ca. godt 1,2 mio. brugere) og +/- 4,1 pct.point for RUT-ordningen (560 svar uf af godt 0,6 mio. brugere).

For at alle svarkategorier i spørgeskemaundersøgelsen er der desuden beregnet 95 pct. konfidensintervaller. Når evt. forskelle i svarene mellem fx brugere af ROT- og RUT-ordningen beskrives i rapporten, er det således fordi de er signifikant forskellige.

Endeligt er der i evalueringen også anvendt offentligt tilgængelige data fra Skatteverket og Statistiska Centralbyrån.

1.4 HOVEDRESULTATER

ORDNINGERNES EFFEKT PÅ MERKØB

Som en del af spørgeskemaundersøgelsen er brugerne af ROT- og RUT-ordningen blevet spurgt om ordningen har fået dem til at købe mere ROT- og RUT-arbejde.

Blandt ROT-brugerne svarer 54 pct., at ordningen har øget deres køb af håndværksarbejde, mens 62 pct. af RUT-brugerne svarer, at det har øget deres køb af husholdningstjenester. Det peger på, at ordningerne har øget efterspørgslen efter de ydelser, som er omfattet af ordningerne. Noget af dette merkøb har været på bekostning af køb af andre varer og tjenesteydelser.

ORDNINGERNES BETYDNING FOR OMFANGET AF SORT ARBEJDE

Spørgeskemaundersøgelsen peger på, at ROT- og RUT-ordningen har reduceret omfanget af sort arbejde. Det skønnes, at ca. 13 pct. af det håndværksarbejde, der er

opnået tilskud til, ville være blevet udført sort i fravær af ROT-ordningen. Det svarer til, at der i 2015 blev givet skattetilskud på ca. 2,6 mia. SEK (2015-niveau) til arbejde, der alternativt ville være blevet udført sort.

Ligeledes vurderes, at ca. 20 pct. af de husholdningstjenester, der er givet tilskud til, ville være blevet udført sort i fravær af RUT-ordningen. Det svarer til, at ca. 0,7 mia. SEK. Forskellen mellem ordningerne kan bl.a. hænge sammen med, at det i højere grad er vigtigt at kunne dokumentere køb af håndværksydelser, fx ved reklamation og til forsikringsspørgsmål. Desuden kræver nogle typer af håndværksarbejde egentlige autorisationer (fx el-arbejde og VVS-arbejde).

Det tyder altså på, at RUT-ordningen er mere målrettet i forhold til at reducere omfanget af sort arbejde end ROT-ordningen. Langt hovedparten af det samlede tilskud fra ordningerne (over 85 pct.) vedrører imidlertid håndværksarbejde.

ORDNINGERNES BETYDNING FOR GØR-DET-SELV-ARBEJDE

Spørgeskemaundersøgelsen peger ligeledes på, at ordningerne har reduceret omfanget af gør-det-selv-arbejde. Beregningerne viser, at 13 pct. af ROT-arbejdet alternativt var blevet udført som gør-det-selv-arbejde. Det svarer til, at der i 2015 blev givet skattetilskud på omtrent 2,8 mia. SEK (2015-niveau) til husholdningstjenester, som i fravær af ordningen ville være blevet udført som gør-det-selv-arbejde. Mindre gør-det-selv-arbejde giver mulighed for, at køberen kan øge sit arbejdsudbud, jf. nedenfor.

ROT-ordningens betydning for omlægning af gør-det-selv-arbejde til skattepligtigt arbejde er dog meget forskellig for forskellige typer af håndværksarbejde. Eksempelvis ville kun 4-7 pct. af VVS- og el-arbejdet alternativt være udført som gør-det-selv-arbejde, men 40 pct. af malerarbejdet ville være blevet udført som gør-det-selv-arbejde, hvis ROT-ordningen ikke havde været der. Det kan skyldes, at malerarbejde er lettere at gøre selv. Hertil kommer, at visse typer af VVS- og el-arbejde kan være ulovligt at udføre selv.

Beregninger viser desuden, at RUT-ordningen er mere målrettet i forhold til at reducere omfanget af gør-det-selv-arbejde end ROT-ordningen. Knap 50 pct. af RUT-arbejdet ville således være udført som gør-det-selv-arbejde, hvis RUT-ordningen ikke havde eksisteret. Det svarer til, at ca. 1,5 mia. SEK (2015-niveau) af tilskuddet er gået til husholdningstjenester, som alternativt ville være udført som gør-det-selv-arbejde.

ORDNINGERNES EFFEKT PÅ ARBEJDSUDBUDDET

ROT- og RUT-ordningens effekt på arbejdsudbuddet blandt køberne af ROT- og RUT-arbejde er blevet belyst i spørgeskemaundersøgelsen. Overordnet tyder svarene på, at både ROT- og RUT-ordningen har haft en positiv effekt på arbejdsudbuddet blandt køberne. Således har ca. hver femte af ROT- og RUT-køberne svaret, at ordningen har medført, at de arbejder mere end de ellers ville have gjort. Omvendt svarer ca. 2 pct. af ROT-køberne og 5 pct. af RUT-køberne, at de arbejder mindre.

Der er således ikke umiddelbart tegn på, at arbejdsudbudseffekten er større blandt købere af RUT-arbejde end blandt købere af ROT-arbejde. Det kan virke overraskende, da RUT-arbejde langt højere grad erstatter gør-det-selv end ROT-arbejde, og dermed umiddelbart kunne forventes at have en større virkning på arbejdsudbuddet.

Det kan der være forskellige forklaringer på. Således er det gennemsnitlige RUT-tilskud pr. køber relativt begrænset og i gennemsnit væsentligt lavere end på ROT-ordningen. Det kan betyde, at det besvær, der kan være forbundet med at øge arbejdsindsatsen uden for hjemmet, fx ved at skifte job, oftere kan værre større end den gevinst, der opnås ved at ændre adfærd. Når der korrigeres for forskelle i det gennemsnitlige tilskud, er arbejdsudbudseffekten pr. tilskudskrone væsentligt større ved RUT-ordningen end ved ROT-ordningen.

Desuden er RUT-fradraget i højere grad målrettet personer uden for arbejdsmarkedet end ROT-fradraget. Eksempel er ca. 30 pct. af brugerne af RUT-ordningen over 70 år, mens det kun er tilfældet for knap 18 pct. af ROT-brugerne. Fra denne gruppe vil ordningerne næppe øge arbejdsudbuddet.

"STØTTESPILD"

Beregningerne peger på, at knap 60 pct. af det håndværksarbejde, der er givet tilskud til, alligevel ville være blevet udført hvidt, også hvis ROT-ordningen ikke havde været der. Denne del af ROT-arbejdet har ikke betydning for aktiviteten eller for om arbejdet bliver udført mere produktivitet. Det svarer til, at der i 2015 blev givet skattetilskud på ca. 12 mia. SEK (59 pct. af 20,4 mia. SEK) til arbejde, der alligevel ville være blevet udført.

Beregningerne peger ligeledes på, at 20 pct. af RUT-arbejdet alligevel ville være udført hvidt, hvis ordningen ikke havde eksisteret. Det svarer altså til et "støttespild" på knap 0,7 mia. SEK (20 pct. af 3,3 mia. SEK). Det peger på, at "støttespildet" er langt større for ROT-arbejde end for RUT-arbejde.

Samlet er mere end halvdelen af tilskuddet via ROT- og RUT-ordningerne således givet til arbejde, der ville være blevet udført hvidt, også selvom ordningerne ikke havde været der.

Med afsæt i respondenternes svar er det desuden beregnet, at 15 pct. af det ROT-arbejde og 13 pct. af det RUT-arbejde, der er opnået fradrag til, ikke ville være blevet udført, hvis ordningen ikke havde været der. De penge, der er brugt på dette arbejde, ville formentligt i større eller mindre omfang være brugt på andet forbrug, hvis ordningerne ikke havde været der. Som følge af de nævnte positive arbejdsudbudseffekter for køberne er det dog muligt at øge det samlede forbrug.

MISBRUG AF ORDNINGERNE

Svarene i spørgeskemaundersøgelsen tyder på, at ordningerne generelt set anvendes efter hensigten. Således finder spørgeskemaundersøgelsen bl.a., at mindre end 1 pct. af

de adspurgte brugere af ROT- og RUT-ordningerne har forsøgt at ændre fakturaen med henblik på at opnå større tilskud, hvilket ville være et udtryk for snyd/misbrug af ordningerne.

EFFEKTEN AF REGELÆNDRINGERNE

Den 1. januar 2016 blev reglerne omkring ROT- og RUT-ordningen ændret. På ROT-ordningen blev tilskudssatsen reduceret fra 50 til 30 pct. af lønudgiften, mens det maksimale tilskud blev reduceret fra 50.000 til 25.000 SEK (for personer under 65 år) på RUT-ordningen.

I spørgeskemaundersøgelsen er brugerne af ROT- og RUT-ordningen blev spurgt ind til betydningen af regelændringen. Blandt brugere af ROT-ordningen svarer 44 pct., at regelændringen har fået dem til at købe mindre ROT-arbejde i 2016. Blandt brugerne af RUT-ordningen er denne andel 26 pct. Regelændringen af ROT-ordningen har således haft størst betydning. Det hænger bl.a. sammen med, at ændringen af ROT-ordningen har betydning for alle og fra den først brugte krone, mens ændringen af RUT-ordningen alene har betydning for dem, som er under 65 år og som ellers ville have opnået et tilskud på mere end 25.000 SEK. Derfor er der i praksis meget få som bliver berørt af regelændringen af RUT-ordningen.

Endvidere peger spørgeskemaundersøgelsen på, at knap halvdelen af dem, som købte mindre ROT-arbejde i 2016 som følge af regelændringen, har fremrykket håndværksarbejde til 2015. Den samme andel for RUT-brugerne er knap 30 pct. Det skyldes bl.a., at det ikke i samme omfang er muligt at fremrykke købet af husholdningstjenester såsom rengøring og børnepasning.

Tal fra Skatteverket peger samtidigt på, at regelændringen af ROT-ordningen har reduceret brugen af ordningen i 2016, bl.a. fordi en del af arbejdet er blevet fremrykket til 2015, mens brugen af RUT-ordningen er steget i 2016.

1.5 LÆSEVEJLEDNING

Rapporten er bygget op omkring en række kapitler. I kapitel 2 redegøres for reglerne omkring ROT- og RUT-ordningen og de væsentligste ændringer i ordningerne frem til i dag. I kapital 3 redegøres for de mulige strukturelle effekter ved ordningerne, mens kapitel 4 kortfattet præsenterer tidligere undersøgelser af ordningerne. I kapitel 5 beskrives brugen af ordningerne. I kapitel 6 gennemgås ordningernes virkninger på bl.a. sort-arbejde, gør-det-selv-arbejde og arbejdsudbud. Kapitel 7 redegør for effekterne af regelændringerne, som trådte i kraft 1. januar 2016. Endeligt beskriver appendiks A "BoligJobordningen" i hhv. Tyskland, Finland og Holland, mens appendiks B præsenterer konfidensintervaller for svarkategorierne i spørgeskemaundersøgelsen.

2. ORDNINGERNES HISTORIK OG REGELSÆT

2.1 HISTORIK

Den svenske BoligJobordning, de såkaldte ROT- og RUT-ordningerne, giver tilskud til tjenester, som udføres i private hjem. ROT (Reparation og underhåll, Ombyggnad og Tillbyggnad) giver tilskud til lønudgifter i forbindelse med håndværksarbejde, mens RUT (Rengöring, Underhåll og Tvätt) er tiltænkt husholdsningstjenester, fx børnepasning og rengøring. Ordningerne administreres af det svenske skattevæsen, Skatteverket. Den samlede betegnelse for den type tjenester, der støttes gennem enten RUT-eller ROT-ordningen, er husarbejde.

ROT-ordningen blev første gang indført i 1993, som en midlertidig ordning i en lavkonjunktursituation. Ordningen skulle bl.a. medvirke til at øge kapacitetsudnyttelsen og reducere ledigheden i byggebranchen.[1] Ordningen blev dog løbende forlænget, og med undtagelse af 1995 fandtes den frem til 1999. Ordningen blev midlertidigt genindført i 2004-2005. Tilskuddet udgjorde 30 pct. af lønudgiften inkl. moms for udførte håndværksydelser i private hjem.[2]

I december 2008 blev ROT-ordningen genindført, som en permanent ordning. Ordningen blev indført for at bekæmpe sort arbejde og reducere gør-det-selv arbejde, ved at give husholdningerne incitament til at øge deres lønnede arbejde og derigennem øge arbejdsudbuddet. ROT-ordningen blev indført i en periode med begyndende tilbagegang i svensk økonomi, og timingen blev valgt for at ordningen i starten kunne understøtte efterspørgslen inden for byggebranchen. ROT-arbejde omfatter håndværksarbejde i forbindelse med reparation, vedligeholdelse, ombygning og tilbygning. Nybyggeri er således ikke omfattet af ROT-ordningen.

RUT-ordningen blev indført fra juli 2007. Ordningen er permanent og består af et offentligt tilskud til lønudgifterne på husholdningstjenester i private hjem. Formålet med RUT-ordningen er bl.a. at skabe et marked for de omfattede husholdningstjenester, mindske sort-arbejde og give husholdningerne incitament til at reducere omfanget af gør-det-selv-arbejde og i stedet bruge den frigjorte tid på mere lønnet arbejde (øge arbejdsudbuddet).[3]

2.2 REGELSÆT

Ordningerne har siden juli 2009 fungeret ved, at leverandøren af husarbejdet laver en reduktion på kundens faktura. Reduktionen bliver efterfølgende dækket af det svenske skattevæsen. Dette kaldes fakturamodellen. Der kan ydes tilskud, uanset om leverandøren af ydelsen er en virksomhed eller en privat person. Der gives alene

---

[1] Rigsdagens revisorer (2001): Riksdagens revisorers förslag angående ROT-avdragets effekter.
[2] Skatteverket (2011): Om RUT och ROT och VITT och SVART.
[3] Ibid.

tilskud til lønomkostninger – altså hverken til materiale- eller rejseomkostninger. Fakturamodellen betyder, at køberen får gavn af tilskuddet så snart regningen betales. Der er dog de facto tale om et skattefradrag, idet det er en betingelse for at være tilskudsberettiget, at køberen ved årets udgang har haft skattepligtig indkomst, hvorfra tilskuddet kan bogføres som et fradrag. På den måde svarer ordningen til, at man giver et skattefradrag, hvis skattemæssige værdi er lig tilskuddets størrelse.

ROT-og RUT-ordningerne er løbende blevet justeret. Regelsættet for de to ordninger kan beskrives ved hjælp af tre parametre:

- *Sats:* Andelen af lønudgifter, som kan fradrages.
- *Maksimalt beløb*: Det maksimale tilskud, som en person kan modtage fra hhv. ROT og RUT henover et år.
- *Afgrænsning*: Ydelser, der er omfattet af hhv. ROT og RUT, og personkredsen, der har ret til tilskuddene.

Da de permanente ordninger blev indført i 2007-2008 kunne man for begge ordninger opnå et tilskud svarende til 50 pct. af lønudgifterne for udført ROT- og RUT-arbejde. En person kunne dog maksimalt modtage tilskud på 50.000 SEK fra de to ordninger tilsammen henover et indkomstår.

Tilskuddet fra ordningerne er betinget af, at personen er fyldt 18 år. Desuden skal personen have skattepligtig indkomst, idet tilskuddet udregnes på lige fod med andre skattefradrag ved årets udgang, selvom tilskuddet som nævnt allerede gives, når der betales for arbejdet. Endvidere gælder det, at arbejdet skal være udført på personens faste bopæl, i et fritidshus eller på forældrenes bopæl. For ROT-ordningen gælder det endvidere, at arbejdet skal være udført i et hus eller en lejlighed, som personen ejer. Dvs. at lejere ikke kan gøre brug af ROT-ordningen.

Ordningernes sats og maksimale beløb er senest blevet revideret per 1. januar 2016. I de nye regler skelnes i RUT-ordningen mellem personer, som er hhv. over og under 65 år.

For begge ordninger gælder det både før og efter 2016, at det maksimale tilskud fra de to ordninger tilsammen ikke kan overstige 50.000 SEK per person. Bemærk også, at der ikke skelnes mellem personer hhv. over og under 65 år før 2016. Fra 1. januar 2016 nedsættes det maksimale beløb i RUT-ordningen til 25.000 for personer under 65 år. Regelændringerne er gengivet neden for i tabel 1.

Tabel 1
Ændringer af sats og maksimalt beløb, 1. januar 2016

	Før 2016		Fra 1. januar 2016	
	Sats, pct.	Maksimalt beløb, SEK	Sats, pct.	Maksimalt beløb, SEK
ROT-tilskud	50	50.000	30	50.000
RUT-tilskud for personer under 65 år	50	50.000	50	25.000
RUT-tilskud for personer over 65 år	50	50.000	50	50.000
Maksimalt årligt tilskud per person fra ROT og RUT tilsammen	-	50.000	-	50.000

ROT-ordningen vedrører som nævnt håndværksarbejde, mens RUT-ordningen omfatter husholdningstjenester. Tabel 2 viser de typer af ydelser, som der kunne opnås fradrag for i 2015.

Tabel 2
Kategorier inden for ROT-og RUT-arbejde, 2015

ROT	RUT
Byggearbejde	Personlig pleje
El-arbejde	Børnepasning
Glas- og pladearbejde	Tøjvask
Jord og dræning	Lektiehjælp (indtil 1. august 2015)
Murerarbejde	Madlavning
Malerarbejde	Snerydning
VVS-arbejde	Rengøring
	Havearbejde

Afgrænsningen af RUT-ordningen har ændret sig siden 2015. Den er således blevet udvidet til at gælde nye former for husholdningstjenester, mens andre er blevet fjernet fra ordningen. Det følgende sammenfatter disse ændringer siden 2015:[4]

- Lektiehjælp er fjernet fra RUT-ordningen per 1. august 2015.
- Madlavning, bartenderarbejde og specialiseret rengøringsarbejde (rengøringsarbejde der ikke er af hverdagskarakter, fx rengøringsarbejde der kræver specielt udstyr) er ikke omfattet af RUT-ordningen efter 1. januar 2016

[4] Regelændringer er nærmere beskrevet på Skatteverkets hjemmeside. Se fx: https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/skatter/rotochrutarbete/nyareglerforrotochrutarbeteden1januari2016.4.3810a01c150939e893f8301.html

- RUT-ordningen blev udvidet med visse typer havearbejde (fx træfældning), flyttetjenester, samt IT-arbejde (installation, reparation og vedligeholdelse af IT-udstyr) fra den 1. august 2016.
- Reparation og vedligeholdelse af hårde hvidevarer er omfattet af RUT-ordningen fra 1. januar 2017.

3. ORDNINGERNES MULIGE STRUKTURELLE EFFEKTER[5]

RUT-ordningen blev indført med virkning fra juli 2007 som en permanent ordning, og fra december 2008 blev også ROT-ordningen (gen)indført som en permanent ordning. Ordningerne blev indført for at bekæmpe sort arbejde og give husholdningerne incitament til at reducere omfanget af gør-det-selv-arbejde og i stedet bruge den frigjorte tid på mere lønnet arbejde (øge arbejdsudbuddet). Da ROT-ordningen blev genindført var der en begyndende tilbagegang i svensk økonomi, og timingen blev valgt for at ordningen i starten kunne understøtte efterspørgslen inden for byggebranchen.

Konjunktursituationen har været i klar bedring siden da, hvor aktiviteten i svensk økonomi bl.a. er blevet understøttet af et lavt renteniveau, øget beskæftigelse og stigende ejendomspriser. Der er derfor næppe længere konjunkturmæssige begrundelser for ROT-ordningen. Det primære argument for ordningerne bør således være deres strukturforbedrede effekter i form af mindre gør-det-selv-arbejde og derigennem evt. højere arbejdsudbud, samt mindre sort arbejde.

Ordningerne skal således ses i sammenhæng med, at indkomstskatter og afgifter øger tilskyndelsen til aktiviteter, som ikke er beskattede, fx gør-det-selv-arbejde og sort arbejde. Ordningerne kan således medvirke til at reducere de negative konsekvenser (forvridninger) fra andre dele af skatte- og overførselssystemet.

De mulige fordele skal samtidigt sammenholdes med ordningernes ulemper, herunder at kapital og arbejdskraft flyttes fra ikke-støttede til støttede aktiviteter. Desuden skal ordningerne finansieres, evt. via andre skatter og afgifter, som kan have forvridende virkninger på økonomien.

Neden for redegøres for de mulige strukturforbedrende effekter ved ordningerne.

OMLÆGNING AF SORT TIL HVIDT ARBEJDE

En mulig gevinst ved ROT- og RUT-ordningen er, at de øger tilskyndelse til at omlægge sort til hvidt arbejde, der bliver fuldt beskattet. Det vil potentielt øge statens skatteindtægter. Konverteringen fra sort til hvidt arbejde øger ikke umiddelbart arbejdsudbuddet, men øger den registrerede beskæftigelse.

Flere af de ydelser, som især er omfattet af ROT-ordningen, kan være komplekse og kræve egentlige autorisationer. Det gælder fx el-arbejde og etablering af badeværelser. Det kan reducere ROT-ordningens effekt på sort arbejde.

[5] Dette kapitel er baseret på Skatteministeriet (2015): "Evaluering af BoligJobordningen", maj 2015.

Omvendt er de fleste ydelser på RUT-ordningen relativt simple, manuelle arbejdsopgaver, og ordningen er således målrettet i forhold til at reducere omfanget af sort arbejde.

OMLÆGNING AF GØR-DET-SELV-ARBEJDE TIL KØB PÅ MARKEDET

En anden gevinst ved ordningerne er, at de øge tilskyndelsen til at udføre mindre gør-det-selv-arbejde inden for fx rengøring og malerarbejde. Ved at få arbejde udført af professionelle frem for at udføre det selv, kan det blive udført mere effektivt både med hensyn til tid og kvalitet. Det vil give en samfundsøkonomiske gevinst gennem højere produktivitet og bedre arbejdsdeling.

Sandsynligheden for, at en person vælger at få arbejdet udført af professionelle frem for at udføre det selv, afhænger i sagens natur af, om personen i udgangspunktet kan udføre arbejdet selv. Derfor vil relativt simpelt arbejde havde størst sandsynlighed for at blive omlagt fra gør-det-selv-arbejde til køb på markedet. Det drejer sig fx om rengøring, havearbejde og malerarbejde.

Derimod vil mere kompliceret arbejde ofte ikke blive udført som gør-det-selv-arbejde. I nogle tilfælde kan det endda være ulovligt at udføre arbejdet selv. Det gælder fx kompliceret el-arbejde og etablering af badeværelse. I udgangspunktet må det derfor forventes, at RUT-ordningen har større effekt end ROT-ordningen på omlægning af gør-det-selv-arbejde til køb på markedet.

ØGET ARBEJDSUDBUD BLANDT KØBERNE

Ved at få arbejdet udført af professionelle frem for at udføre det selv, vil køberen også få mere tid til andre gøremål. Hvis en del af denne tid omsættes til ekstra lønarbejde, øges arbejdsudbuddet og statens skatteindtægter. En sådan omlægning af tidsforbruget i husholdningerne kan dog være forbundet med andre omkostninger og tage tid, hvorfor en evt. arbejdsudbudseffekt først kan forventes på lidt længere sigt.

Endvidere er det som nævnt mindre sandsynligt, at visse typer af ROT-arbejde vil frigøre tid til øget arbejdsudbud. Det gælder fx VVS- og el-arbejde. Derimod er det mere sandsynligt, at de tjenesteydelser, som er omfatter af RUT-ordningen, vil blive omlagt fra gør-det-selv-arbejde til køb på markedet, og derigennem frigøre tid til at udføre mere lønnet arbejde.

Ordningens relativt høje loft på 50.000/25.000 SEK årligt per voksen indebærer desuden, at tilskuddet for langt de fleste vil have betydning for den marginale tilbøjelighed til at reducere gør-det-selv-arbejde og øge arbejdsudbuddet. Det øger ordningernes mulige effekter på arbejdsudbuddet.

Ordningerne medfører dog samtidigt, at man ved uændret forbrugssammensætning og arbejdsudbud får et større rådighedsbeløb. Denne indkomsteffekt reducerer arbejdsudbuddet, og må formodes at dominere blandt de personer, der har udgifter til

håndværksarbejde og husholdningstjenester, som giver dem tilskud tæt på eller over loftet på 50.000/25.000 SEK.

ØGET EFTERSPØRGSEL AF LAVT UDDANNET ARBEJDSKRAFT

Ordningerne kan potentielt øge efterspørgslen efter relativt lavt kvalificeret arbejdskraft, hvis produktivitet ikke står mål med det generelle lønniveau. Hermed øges det effektive arbejdsudbud/reduceres den strukturelle ledighed. Merefterspørgslen skyldes, at ordningerne fungerer som et løntilskud, der reducerer prisen på denne type arbejdskraft, uden at den enkeltes løn påvirkes i særligt omfang. Det er især fra ydelser som rengøring, havearbejde og børnepasning, at den øgede efterspørgsel efter lavt kvalificeret arbejdskraft kan forventes at komme fra. Merefterspørgslen kan delvist blive imødekommet fra øget tilgang af lavkvalificeret udenlandsk arbejdskraft.

SKIFT I PRIVATFORBRUG MOD FRADRAGSBERETTIGEDE YDELSE

ROT- og RUT-ordningen kan medføre, at husholdninger bruger en større andel af deres forbrug på fradragsberettigede ydelser, end de ellers ville have gjort. Denne forvridning af husholdningernes forbrug vil i udgangspunktet have en negativ effekt på samfundsøkonomien og de offentlige finanser. Det skal dog ses i lyset af, at ordningerne som nævnt oven for skal medvirke til at reducere konsekvenser (forvridninger) fra andre dele af skatte- og overførselssystemet.

4. TIDLIGERE ANALYSER AF ORDNINGERNE

Selvom ROT- og RUT har eksisteret i en årrække og brugen af ordningerne er ganske omfattende, har det kun været muligt at finde få tidligere undersøgelser af ordningerne.[6]

Helt overordnet peger gennemgangen af de tidligere undersøgelser på:

1. Ordningerne har øget efterspørgslen efter håndværksarbejde og husholdningstjenester.
2. Ordningerne har reduceret omfanget af sort arbejde.
3. Ordningerne har reduceret omfanget af gør-det-selv-arbejde. Det gælder særligt for RUT-arbejde.
4. Produktivitetsgevinster ved at omlægge gør-det-selv-arbejde til køb på markedet er størst for RUT-arbejde.
5. RUT-ordningen har haft en positiv effekt på kvinders arbejdsudbud.
6. RUT-ordninger har medført en stigning i antallet af nye virksomheder, der leverer RUT-ydelser, mens merefterspørgslen efter ROT-arbejde primært er imødekommet af eksisterende virksomheder.

Nedenfor præsenteres resultaterne fra de tidligere undersøgelse nærmere.

Rigsdagens revisorer (2001)[7] undersøger effekter af ROT-ordningen på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse i Stockholms län. Hovedresultatet er, at omkring halvdelen af de adspurgte parcel- og fritidshusejere vurderer, at ROT-fradraget haft stor betydning i forhold til at købe eller fremrykke ROT-arbejde i hjemmet. Effekterne er en anelse større for ejere af udlejningsejendomme. Undersøgelsen finder desuden en klar sammenhæng mellem effekten på efterspørgslen efter ROT-arbejde og ROT-fradragets andel af de totale omkostninger i forbindelse med byggeprojektet. De personer, hvor ROT-fradraget har haft stor betydning, har typisk fået dækket mellem 21 og 30 pct. af de totale omkostninger (svarende til at lønomkostningerne udgør mellem 42 og 60 pct. af totalomkostningerne). I forbindelse med undersøgelsen blev der ligeledes udsendt et spørgeskema til håndværkere, og her svarer knap halvdelen, at de har oplevet flere forespørgsler på at betale sort efter afskaffelsen af ROT-fradraget i år 2000.

Skatteverket (2011)[8] undersøger effekter af både ROT-og RUT-ordningen og er bl.a. baseret på telefoninterviews med ca. 2.000 købere af ROT-og RUT-arbejde og

---

[6] I gennemgangen er det alene valgt at fokusere på undersøgelser, som kan siges at være upartiske, forskningsbaserede eller fra en officiel svensk myndighed. Der er således set fra bl.a. en undersøgelse af RUT-ordningen, som den svenske interesseorganisation for serviceerhverv, Almega, har foretaget, da den næppe kan siges at være upartisk.
[7] Rigsdagens revisorer (2001): Riksdagens revisorers förslag angående ROT-avdragets effekter.
[8] Skatteverket (2011): Om RUT och ROT och VITT och SVART.

registerdata. Undersøgelsen finder, at 60 pct. af de adspurgte ville udføre RUT-arbejdet selv, hvis fradragsordningen ikke fandtes, mens 26 pct. fortsat ville købe hvidt. For ROT-køberne tegner sig et andet billede, idet kun 21 pct. ville udføre arbejdet selv, hvis ROT-ordningen ikke eksisterede, mens over halvdelen (56 pct.) ikke ville ændre sit køb af hvidt ROT-arbejde. For købere af både RUT- og ROT-arbejde svarer 8 pct., at de ville få arbejdet udført sort, hvis fradragsordningerne ikke fandtes. Typen af ROT-arbejde er afgørende for, hvor mange der selv ville udføre arbejdet i fravær af fradragsordningen. Således ville 46 pct. udføre malerarbejde selv, mens kun 7 og 13 pct. selv ville udføre hhv. el- og murerarbejde.

Undersøgelsen finder også, at RUT-ordningen har medført en kraftig stigning i antallet af virksomheder, der udfører RUT-arbejde, mens ROT-ordningen ikke vurderes at have givet anledning til et overnormalt antal nystartede virksomheder i byggebranchen. Her er meraktiviteten først og fremmest tilfaldet virksomheder, der også eksisterede før den permanente ROT-ordning blev indført i 2008. På baggrund af spørgeskemasvarene finder undersøgelsen desuden, at produktivitetsforskellen mellem gør-det-selv-arbejde og arbejde udført af en professionel leverandør er større for ROT-arbejde end for RUT-arbejde. Hermed argumenteres for, at ROT-fradraget primært reducerer incitamentet til at købe sort arbejde, mens RUT-fradraget kan være med til at skabe et marked for visse husholdningstjenester (RUT-arbejde), der på grund af indkomstskatten ellers ikke ville opstå.

Halldén og Stenberg (2014)[9] undersøger sammenhængen mellem brug af RUT-ordningen og kvinders arbejdsudbud. Analysen er baseret på registerdata fra LISA (Integrated database for labor market research), der kobles til Skatteverkets registre over svenskernes brug af RUT-skattefradraget, og de bruger en diff-in-diff propensity score matching model til at estimere effekten. Hovedresultatet fra analysen er en positiv effekt på kvinders arbejdsudbud, svarende til 60 pct. af de arbejdstimer, der købes eksternt gennem RUT-ordningen. Effekten er dog aftagende for de grupper, som gør allermest brug af købt RUT-arbejde.

[9] Halldén, K. og Stenberg, A. (2014): The relationship between hours of domestic services and female earnings: Panel register data evidence from a reform. *IZA Discussion Paper* No. 8675. Institute for the Study of Labor (IZA).

5. BRUG AF ORDNINGERNE

5.1 OVERORDNDET BRUG ORDNINGERNE

OVERORDNET BRUG

Antallet af personer, der benytter sig af ROT- og RUT-ordningen, er gradvist steget over årene, jf. figur 1. I 2009 var der godt 640.000 personer, der benyttede ROT-ordningen, og i 2015 var antallet steget til knap 1.260.000 personer. Det svarer til ca. 15 pct. af de personer i Sverige, som er fyldt 18 år.

Tilsvarende er antallet af personer, der benytter sig af RUT-ordningen, steget fra knap 190.000 personer i 2008 til ca. 660.000 personer i 2015. Det svarer til knap 8 pct. af befolkningen, der er fyldt 18 år.

Figur 1
Brugen af ROT- og RUT-ordningen

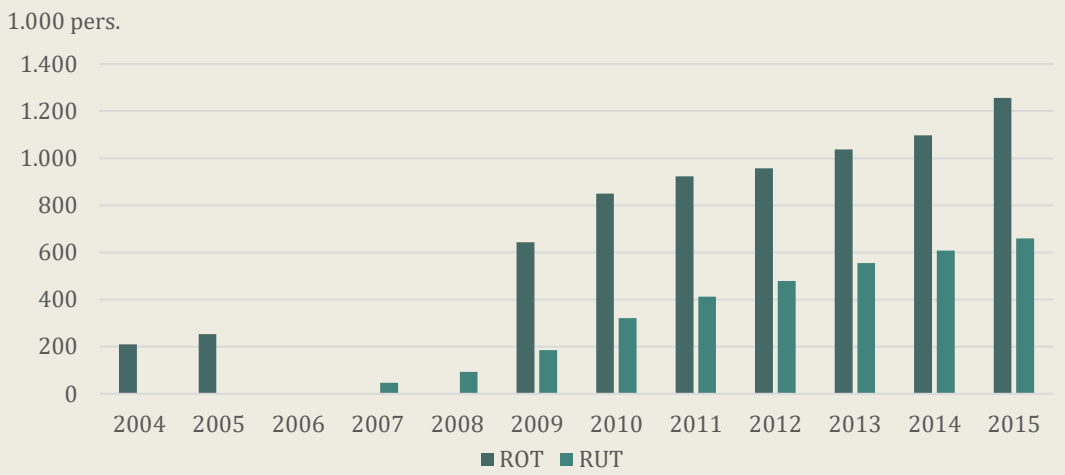

Anm.: Unikke brugere af ROT- og RUT-ordning i løbet af kalenderår. RUT-ordningen blev indført per 1. juli 2007, hvorfor tallet fra 2007 alene omfatter andet halvår af 2007.
Kilde: Statistiska Centralbyrån.

Ligeledes er de årlige skattefradrag på ROT- og RUT-ordningen steget over årene. I 2009 blev der således udbetalt ca. 10 mia. SEK i ROT-fradrag, og det var steget til godt 20 mia. SEK i 2015, jf. figur 2. Tilsvarende er de udbetalte RUT-fradrag steget fra knap 0,5 mia. SEK i 2008 til godt 3,3 mia. SEK i 2015. De samlede udbetalte fradrag er således mere end fordoblet i perioden 2009-2015.

Figur 2
Udbetalte ROT- og RUT-fradrag

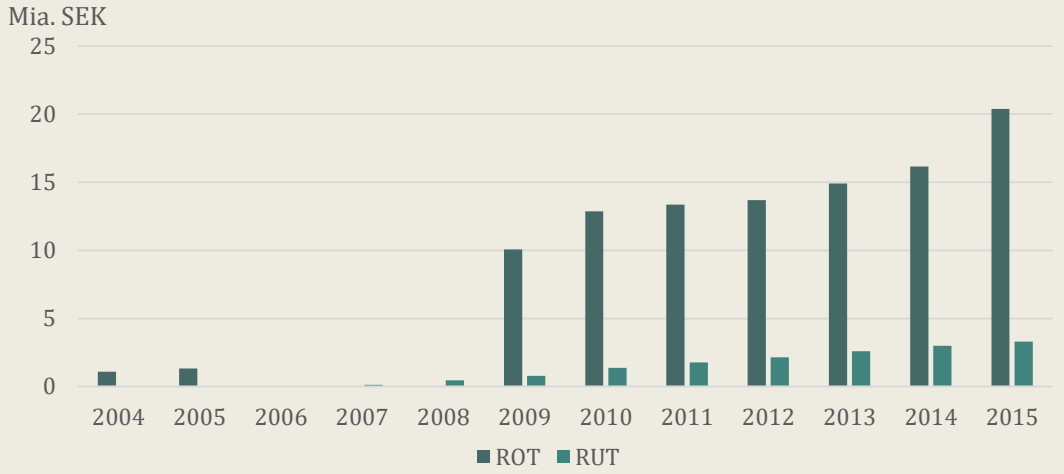

Anm.: Alle beløb er fremskrevet til 2015-priser ved hjælp af det svenske forbrugerprisindeks. RUT-ordningen blev indført per 1. juli 2007, hvorfor tallet fra 2007 alene omfatter andet halvår af 2007.
Kilde: Statistiska Centralbyrån.

Det udbetalte fradrag per bruger af ordningerne har dog ligget nogenlunde stabilt i perioden. I 2015 blev der således udbetalt ca. 16.000 SEK per person på ROT-ordningen, mens det tilsvarende beløb for RUT-ordningen var ca. 5.000 SEK per bruger, jf. figur 3. Stigningen i de udbetalte ROT- og RUT-fradrag er således hovedsageligt drevet af en stigning i antallet af personer, der benytter sig af ordningerne.

Figur 3
Gennemsnitlig udbetaling per køber af ROT- og RUT-arbejde

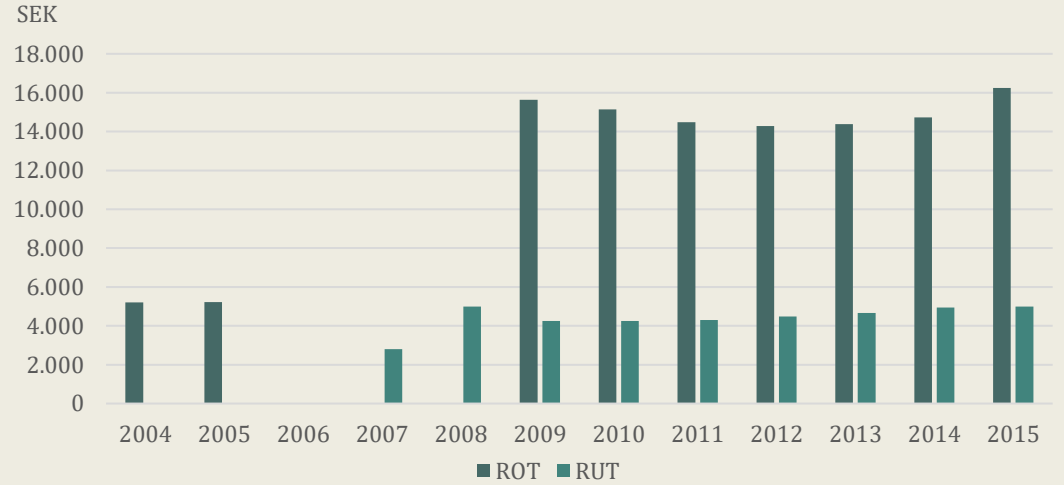

Anm.: Alle beløb er fremskrevet til 2015-niveau ved hjælp af forbrugerprisindekset. RUT-ordningen blev indført per 1. juli 2007, hvorfor tallet fra 2007 alene omfatter andet halvår af 2007.
Kilde: Egne beregning på baggrund af data fra Statistiska Centralbyrån.

Skatteverket opgør også antallet af personer, der hver måned bruger ROT- og RUT-ordningen. I gennemsnit var der i 2015 knap 160.000 personer per måned, som brugte ROT-ordningen, mens der var godt 190.000 personer per måned, som brugte RUT-ordningen, jf. figur 4. Med godt 1,25 mio. unikke brugere af ROT-ordningen svarer det til, at hver bruger i gennemsnit købte ROT-arbejde i 1-2 måneder i løbet af 2015. Omvendt købte den gennemsnitlige bruger RUT-ydelser i 3-4 måneder i løbet af året.

Brugen af de to ordningen er således forskellig. Den gennemsnitlige bruger af ROT-ordningen anvender ordningen et par gange om året og typisk i forbindelse med køb af en vis størrelse. Omvendt bruges RUT-ordningen oftere, men normalt til mindre køb, fx ugentlig rengøringshjælp.

Figur 4
Unikke brugere vs. akkumuleret brug af ROT- og RUT-ordningen, 2015

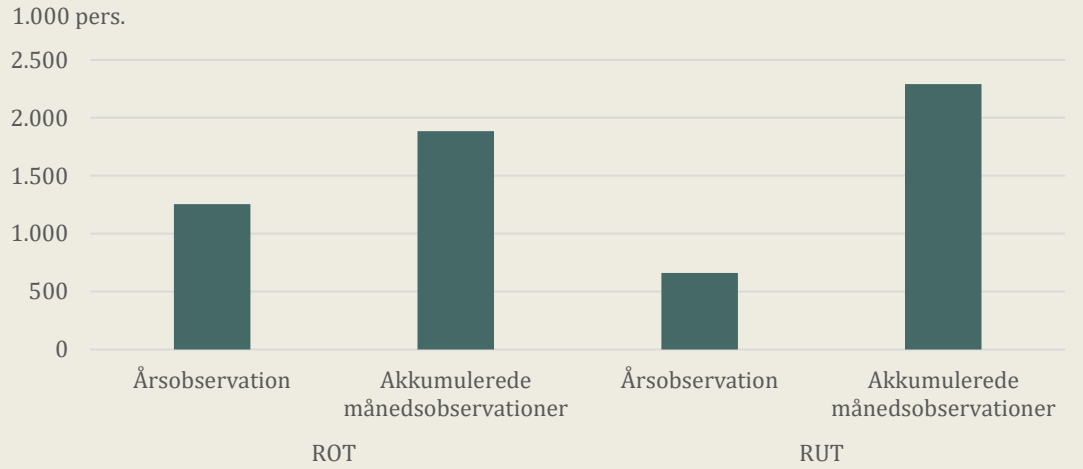

Anm.: Årsobservationen er antallet af unikke brugere henover hele året, mens de akkumulerede månedsobservationer er det akkumulerede antal unikke brugere per måned henover hele året.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Statistiska Centralbyrån og Skatteverket.

5.2 BRUGEN FORDELT PÅ BAGGRUNDSKARAKTERISTIKA

FORDELING EFTER INDKOMST

Personer fra de højeste indkomstgrupper er mest tilbøjelige til at bruge både ROT- og RUT-ordningen. Op mod halvdelen af personerne i de højeste indkomstgruppe havde således anvendt ROT-ordningen i 2014, mens det var mindre end 5 pct. i den laveste indkomstgruppe, jf. figur 5. Det kan bl.a. afspejle, at boligejere i gennemsnit har større indkomster end lejere, og at mere velstående grupper har de større boliger, hvor vedligeholdelsesudgifterne også må forventes at være højere end for mindre boliger. Ligeledes kan ROT-ordningen som nævnt ikke anvendes af lejere.

Ligeledes havde op mod en tredjedel af gruppen med de højeste indkomster brugt RUT-ordningen. Blandt de laveste indkomstgrupper var det under 5 pct.

Figur 5
Brugen af ROT- og RUT-ordningen fordelt på indkomstgrupper, 2015

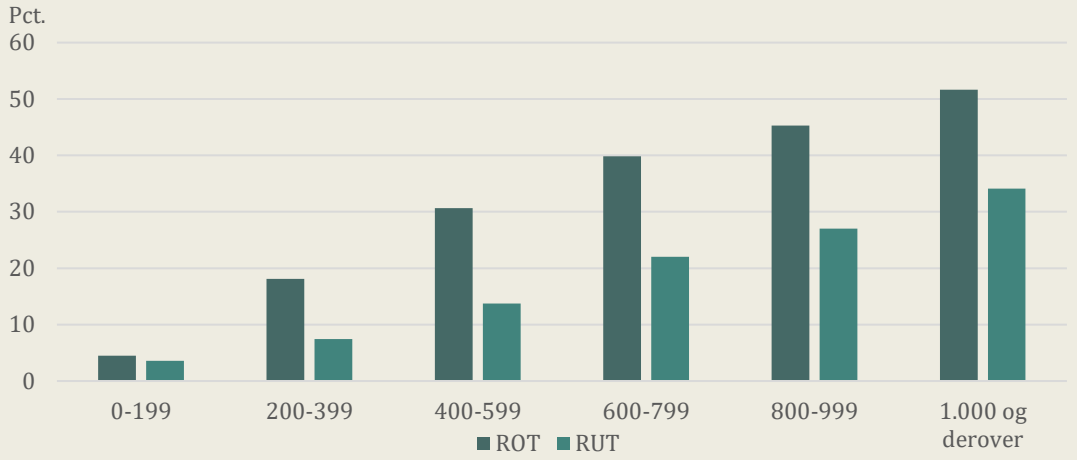

Anm.: Indkomstintervallerne er angivet i 1000 SEK.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Statistiska Centralbyrån.

FORDELING PÅ ALDERSGRUPPER

ROT-ordningen bruges primært af de 35-74-årige, hvor ca. 20 pct. af aldersgruppen anvendte ordningen i 2015, jf. figur 6. Desuden er der mere end 13 pct. i aldersgruppen 75 år eller derover, der brugte ordningen. I aldersgruppen over 65 år er der en del pensionister, og de vil formentligt næppe øge deres arbejdsudbud som følge af ordningen. Den gruppe, der brugte ROT-ordningen mindst, er de 20-24-årige, hvor mindre end 2 pct. benyttede ordningen i 2014. Ligeledes var mindre end 10 pct. af de 25-34-årige, der brugte ordningen. Gruppen af personer under 35 år bruger således ordningen mindre end gennemsnittet. Det skyldes formentligt, at der relativt set er færre boligejere i denne aldersgruppe.

Dem, der anvendte RUT-ordningen mest i 2015, var aldersgruppen 75 år og derover, hvor godt 16 pct. af gruppen brugte ordningen. Blandt de 35-74-årige var der ca. 10 pct., der benyttede sig af ordningen. Blandt de 20-24-årige var der godt 1 pct., der brugte RUT-ordningen. Det kan bl.a. hænge sammen med, at mange unge ikke har råd til at købe husholdningstjenester til hjemmet.

Den udbredte brug blandt ældre aldersgrupper kan være med til at begrænse ordningernes effektivitet i forhold til at øge arbejdsudbuddet, fordi mange ældre næppe vil øge arbejdsudbuddet i særligt omfang som følge af ordningerne.

Figur 6
Brugen af ROT- og RUT-ordningen fordelt på aldersgrupper, 2015

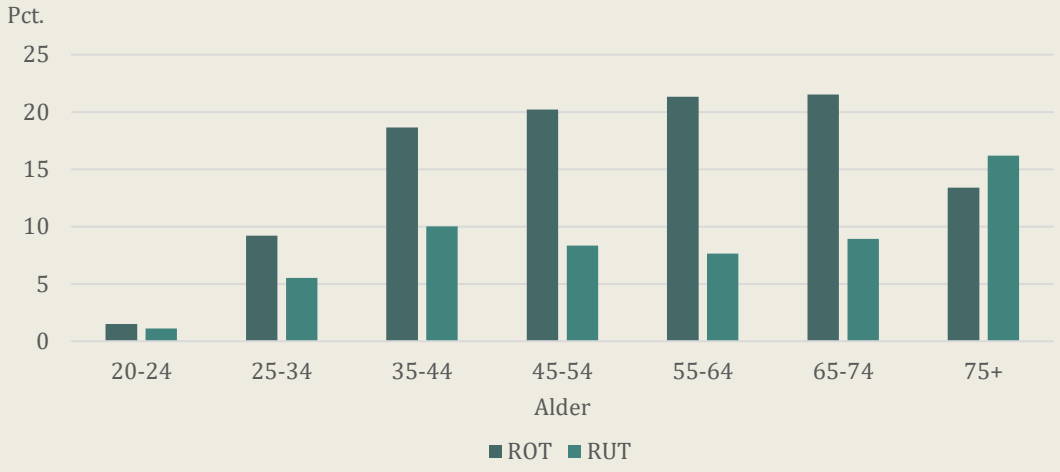

Anm.: Samlet set har hhv. 16 og 8,4 pct. af alle personer over 20 år anvendt hhv. ROT- og RUT-ordningen.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Statistiska Centralbyrån.

Ser man på, hvor stor en andel af det samlede ROT- og RUT-tilskud, som forskellige aldersgrupper opnår, tegner der sig et lidt anderledes billede især for RUT-ordningen. Omkring ¾ af tilskuddet på ROT- og RUT-ordningen gives til personer under 65 år, mens den resterende ¼ gives til personer over 64 år, jf. figur 7. Det hænger bl.a. sammen med, at personer i de erhvervsaktive aldre i gennemsnit opnår højere tilskud via ordningerne end de ældre aldersgrupper.

Figur 7
ROT- og RUT-tilskud fordelt på aldersgrupper, 2015

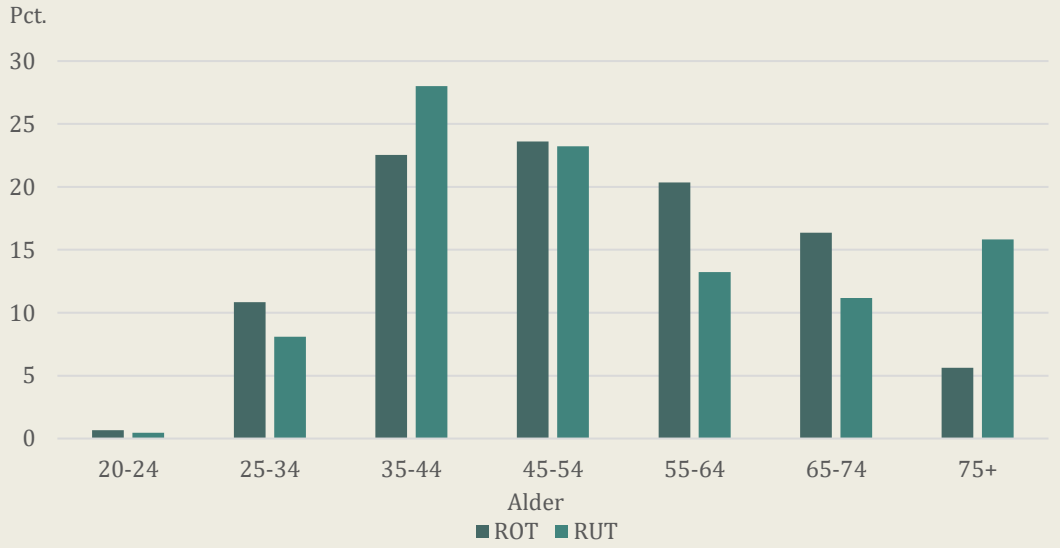

Anm.: Figuren viser andelen af det samlede tilskud på ROT- og RUT-ordningen i 2015 som er givet til forskellige aldersgrupper.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Statistiska Centralbyrån.

GEOGRAFISK FORDELING

Andelen af personer, der bruger ROT-ordningen, er nogenlunde ens på tværs af regioner, jf. figur 8. Variationen er større, når man ser på brugen af RUT-ordningen. Relativt set benyttes RUT-fradraget mest i og omkring storbyerne. Det gælder særligt i Stockholmområdet, men også i og omkring Gøteborg (Västsverige) og Malmø (Sydsverige). Tilsvarende er andelen af befolkningen, der bruger RUT-ordninger, mindre i det nordlige Sverige.

Figur 8
Brugen af ROT- og RUT-ordningen fordelt på regioner, 2015

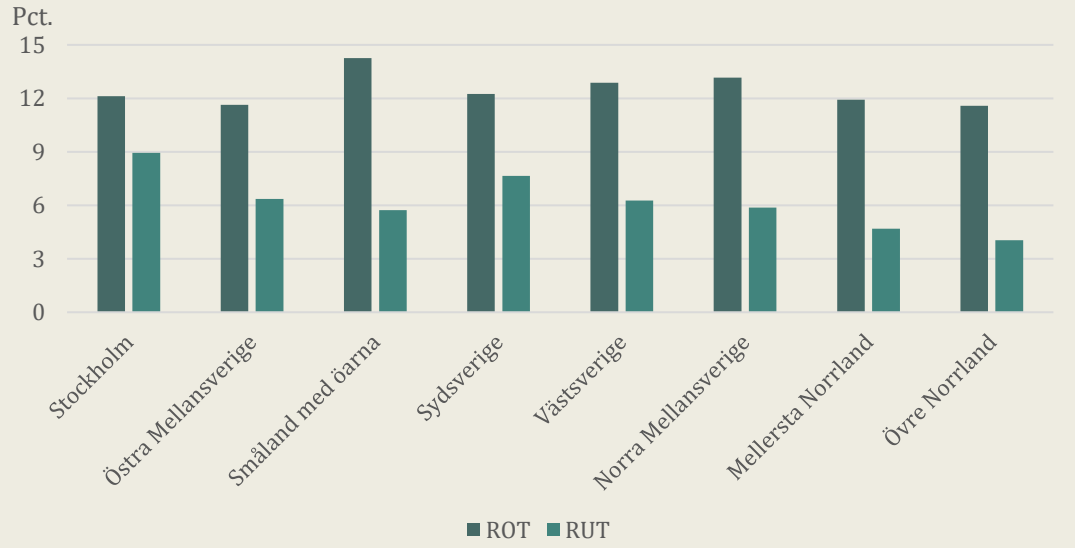

Anm.: Angiver antallet af unikke brugere som andel af samlet befolkning (pr. 31.december 2014).
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Skatteverket og SCB.

FORDELING PÅ ENKELTYDELSER

Ved hjælp af spørgeskemaundersøgelsen er det muligt at belyse, hvilke ydelser ROT- og RUT-ordningen mere præcist er brugt til.

58 pct. af dem, der brugte ROT-ordningen, svarer i spørgeskemaundersøgelsen, at de anvendte ordningen i forbindelse med byggearbejde, jf. figur 9. Derefter kommer el-arbejde (41 pct.) og VVS-arbejde (34 pct.). Lavest ligger murerarbejde, som blev anvendt af ca. 5 pct. Da respondenterne kan have købt flere ydelser, summer svarene ikke til 100 pct.

Figur 9
Brugen af ROT-ordning fordelt på enkeltydelser, 2015

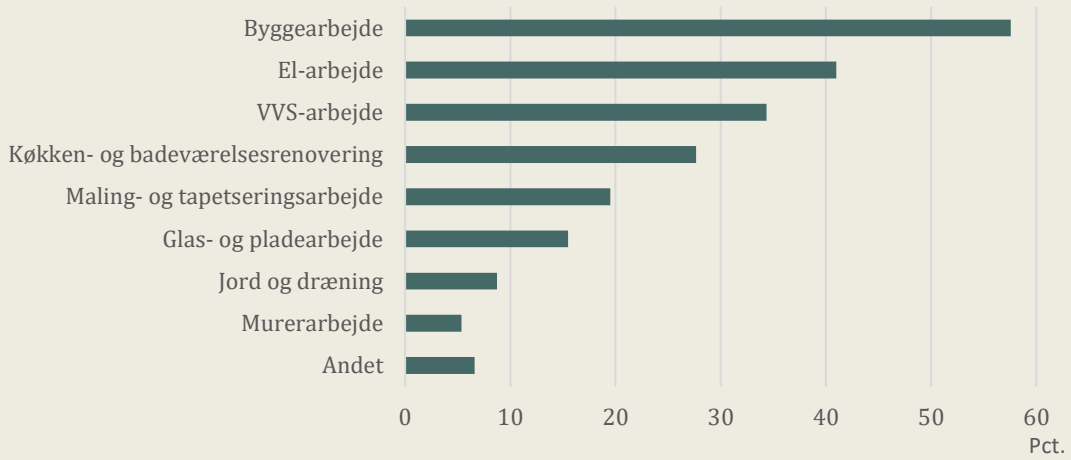

Anm.: n=895. Det skal bemærkes, at der i flere tilfælde ikke er signifikant forskel på brugen af forskellige enkeltydelser. Det gælder fx jord og dræning, murerarbejde og andet. Se endvidere appendiks B.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

RUT-ordningen bruges primært i forbindelse med køb af rengøring. Således svarer er knap tre ud af fire af dem, der brugte RUT-ordningen, at de benyttede ordningen ved køb af rengøring. Knap 13 pct. brugte ordningen til hhv. havearbejde og andre husholdningstjenester. Meget få har andet ordningen til andre ydelser. Det kan være udtryk for, at disse ydelser ofte kan være forbundet med en tættere personlig relation, som kan være sværere at opnå på markedet. Det gælder fx personlig pleje, lektiehjælp og børnepasning. Det afspejler sig også i, at køb af sort arbejde er mere udbredt for lektiehjælp og børnepasning end for de andre ydelser, jf. figur 10.

Figur 10
Brugen af RUT-ordning fordelt på enkeltydelser, 2015

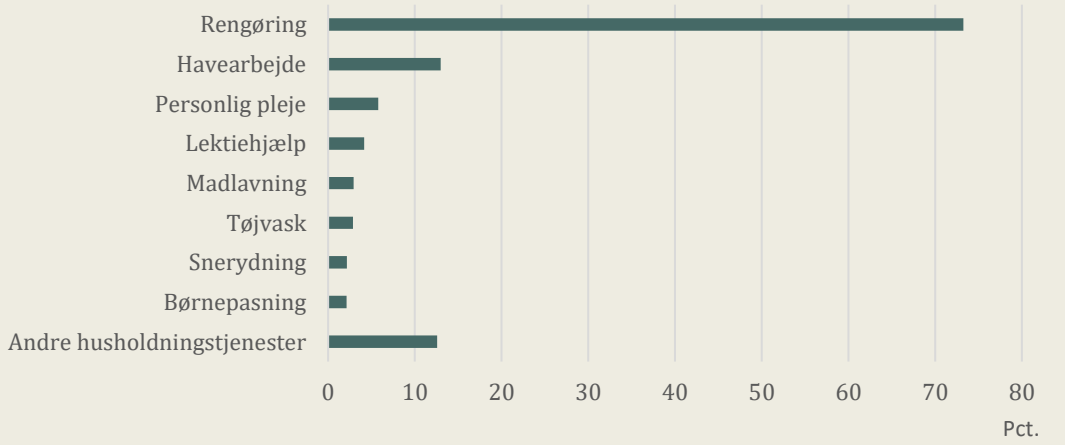

Anm.: n=560. Det skal bemærkes, at der i flere tilfælde ikke er signifikant forskel på brugen af forskellige enkeltydelser. Det gælder fx havearbejde. Se endvidere appendiks B.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

FORDELING EFTER UDGIFTER TIL ROT- OG RUT-ARBEJDE

I spørgeskemaundersøgelsen er respondenterne blevet spurgt om, hvor meget de købte håndværksarbejde og husholdningstjenester for i 2015. Det dækker således ikke kun over arbejde, hvor der er opnået hhv. ROT- eller RUT-fradrag.

Der er stor forskel på fordelingen af udgifterne til håndværksarbejde og husholdningstjenester, jf. figur 11. Godt 45 pct. af dem, der brugte ROT-ordningen, svarer, at de har købt håndværksarbejde for under 25.000 SEK. Omvendt svarer mere end 90 pct. af dem, der har brugt RUT-ordningen, at de har købt husholdningstjenester for under 25.000 SEK. Der er alene ca. 40 pct., der svarer, at de har købt husholdningstjenester for mindre end 5.000 SEK i 2015, hvorimod ingen har købt husholdningstjenester for mere end 50.000 SEK. Derimod angiver op mod femte af dem, der har brugt ROT-ordningen, at de har købt håndværksarbejde for mere end 50.000 SEK.

Spørgeskemaundersøgelsen bekræfter således, at brugerne af RUT-ordningen i gennemsnit har brugt væsentligt færre penge på køb af husholdningstjenester end brugerne af ROT-ordningen har brugt på køb af håndværksarbejde.

Figur 11
Udgifter til håndværksarbejde og husholdningstjenester, 2015

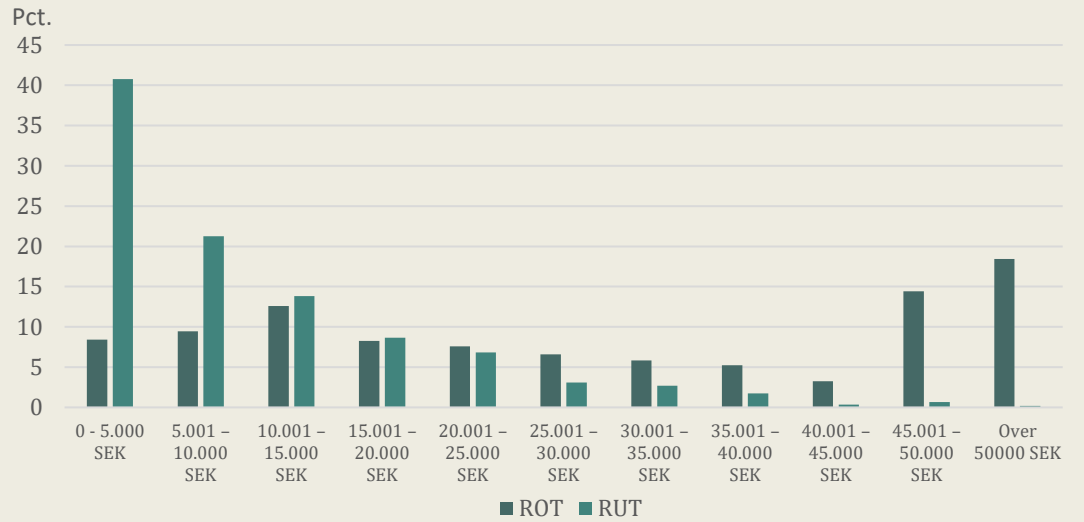

Anm.: ROT n=895, RUT n=560. Det skal bemærkes, at der i flere tilfælde ikke er signifikant forskel på brugen af forskellige enkeltydelser. Se endvidere appendiks B.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

5.3 IKKE-BRUGERE AF ORDNINGERNE

Som en del af spørgeskemaundersøgelsen er der også gennemført interview med dem, der hverken brugte ROT- eller RUT-ordningen i 2015. De er bl.a. blevet spurgt om, hvorfor de ikke brugte ordningerne. Her svarer 95 pct., at de ikke købte håndværksarbejde, og 97 pct. svarer, at de ikke købte husholdningstjenester, jf. figur

12. Endvidere vurderer mere end fire ud af fem, at de ville have brugt ordningerne, hvis de havde købt håndværksarbejde eller husholdningstjenester.

Den væsentligste grund til, at personer ikke bruger ordningerne, er således, at de ganske enkelt ikke har købt håndværksarbejde og/eller husholdningstjenester.

Blandt dem, der angiver, at de ikke ville have brugt ordningerne, selvom de havde købt håndværksarbejde/husholdningstjenester, er de hyppigste årsager, at de ikke ved, hvad for noget arbejde, man kan få tilskud til, eller at de ikke ved, hvordan man bruger ordningerne.

Svarene blandt ikke-brugerne indikerer således, at gevinsten ved at bruge ordningerne er stor nok, og at der er få barrierer i forhold til at bruge ordningerne.

Figur 12
Køb af håndværksarbejde/husholdningstjenester blandt ikke-brugere og brug af ROT- og RUT-ordning, hvis ikke-brugere havde købt håndværksarbejde/ husholdningstjenester

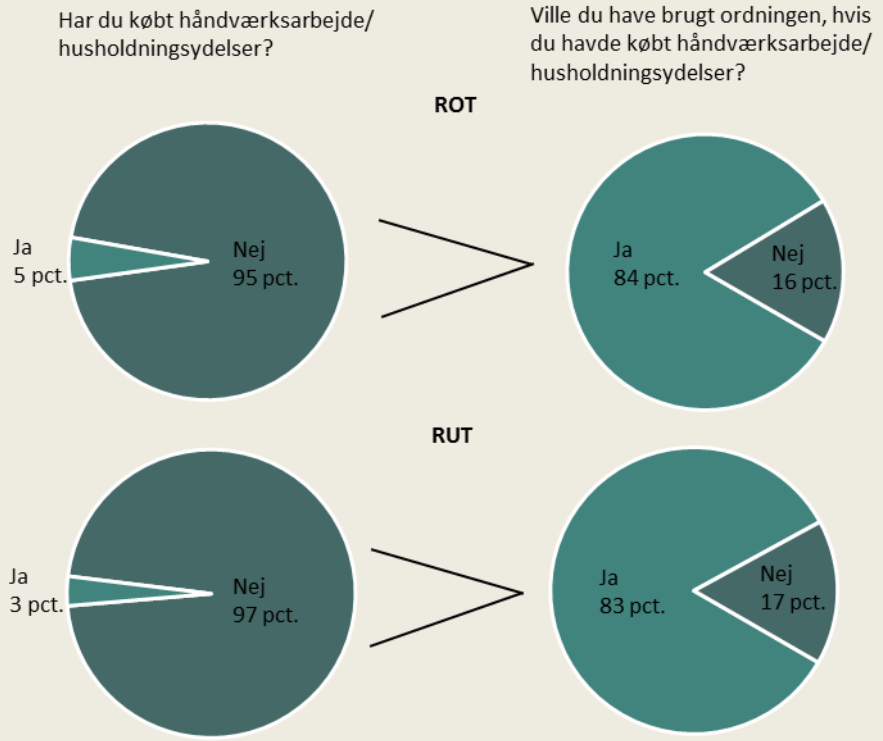

Anm.: Ikke-brugere ROT n=1.420. Ikke-brugere RUT n=1.755.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

6. BETYDNINGEN AF ORDNINGERNE

I dette kapitel præsenteres virkningerne af ordningen med afsæt i spørgeskemaundersøgelsen.

6.1 MERKØB

Som en del af spørgeskemaundersøgelsen er brugerne af ROT- og RUT-ordningen blevet spurgt, om ordningen har fået dem til at købe mere ROT- og RUT-arbejde.

Blandt brugerne af ROT-ordningen svarer 54 pct., at ordningen har øget deres køb af håndværksarbejde, og 62 pct. af brugerne af RUT-ordningen svarer, at det har øget deres køb af husholdningstjenester, jf. figur 13. Det peger på, at ordningerne har øget efterspørgslen efter de ydelser, som er omfattet af ordningerne, samt at merefterspørgslen efter RUT-arbejde er større end efter ROT-arbejde. Det må dog forventes, at en del af dette merkøb er sket ved at reducere købet af andre varer og tjenester.

Figur 13
Merkøb af ROT- og RUT-arbejde

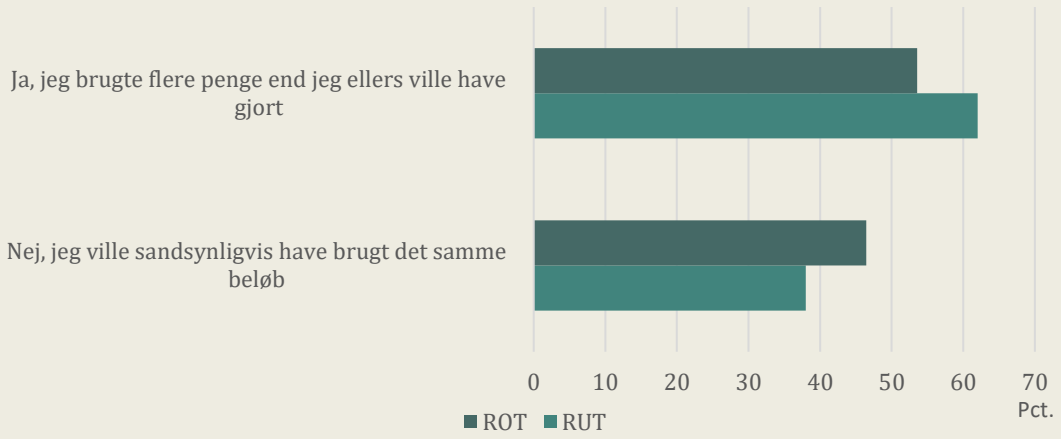

Anm.: ROT n=895, hvoraf ca. 7 pct. har svaret "Ved ikke". RUT n=560. hvoraf ca. 18 pct. har svaret "Ved ikke". Se appendiks B for konfidensintervaller.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

6.2 BETYDNING FOR DE ENKELTE YDELSER

I dette afsnit ses nærmere på, hvordan arbejdet ville være blevet udført, hvis ROT- og RUT-ordningen ikke havde været der. Konkret kunne brugerne i fravær af ordningerne enten have fået arbejdet udført hvidt (uden tilskud), have udført arbejdet selv, have fået det udført sort eller slet ikke have fået arbejdet udført.

ROT-ORDNINGEN

Flertallet af brugerne af ROT-ordningen svarer, at de ville have fået arbejdet udført hvidt, hvis ROT-ordningen ikke havde været der. ROT-ordningen er således forbundet med støtte til arbejde, der ville være udført hvidt, også i fravær af ROT-ordningen.

Fx svarer 2/3 af dem, der har fået udført VVS- og el-arbejde, at de ville have fået udført arbejdet hvidt, selvom ordningen ikke havde været der, jf. figur 14. Det kan bl.a. hænge sammen med, at mange ikke selv kan udføre VVS- og el-arbejde. Desuden kræver denne type arbejde ofte, at det udføres af en autoriseret installatør. Disse typer af arbejde kan derfor ikke altid erstattes af gør-det-selv-arbejde eller sort arbejde.

Omvendt ville godt 1/3 af dem, der havde fået udført malerarbejde, alternativt have udført arbejdet selv, mens kun 40 pct. havde fået det udført hvidt. For ROT-ordningens øvrige ydelser er andelen, der svarer, at de alternativt ville have udført arbejdet selv, mellem 19 pct. (murerarbejde) og 3 pct. (el-arbejde).

Afhængigt af den enkelte ydelse, er der mellem 12 og 25 pct. af arbejdet, der ville være udført sort, hvis ROT-ordningen ikke havde været der. Andelene baserer sig dog på forholdsvis få svar, og ingen af ydelser kan derfor siges at have en signifikant forskellig andel, som alternativt ville have fået udført arbejdet sort. Blandt ROT-brugerne er der tilsvarende mellem 9 pct. og 20 pct., der ikke have fået udført arbejdet i fravær af ordningen. Der er dog ingen signifikante forskelle mellem de enkelte ydelser.

Figur 14
Betydningen for gør-det-selv-arbejde, sort arbejde mv. i fravær af ROT-ordning

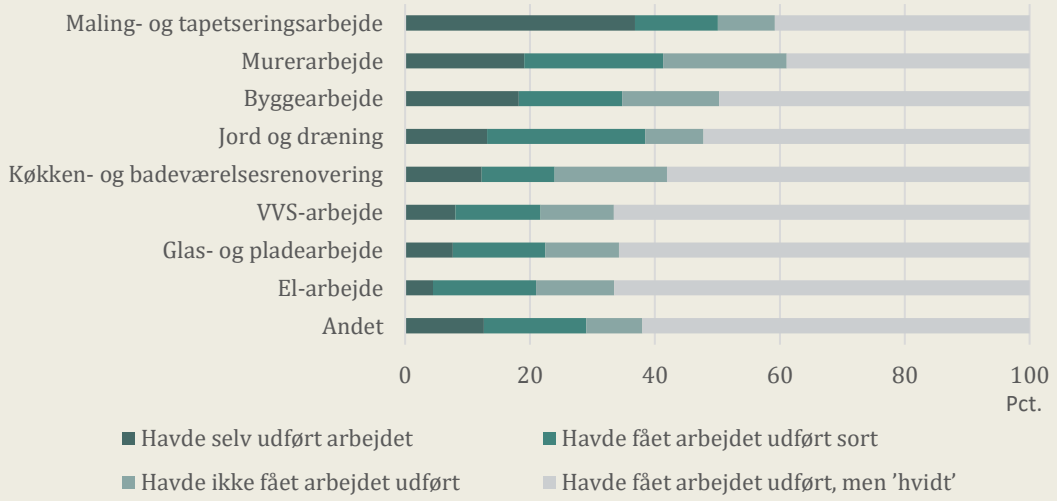

Anm.: n=62-507. Kun svar fra respondenter, som brugte ROT-ordningen til den pågældende ydelse. Se appendiks B for konfidensintervaller.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

RUT-ORDNINGEN

Blandt brugerne af RUT-ordningen er det 15-63 pct., der ville have udført arbejdet selv, hvis ordningen ikke havde været der, mens 13-43 pct. alternativt ville have valgt at få arbejdet udført sort. For de enkelte underliggende ydelser baserer andelene sig på relativt få svar, og for flere ydelser er andelene ikke signifikant forskellige, jf. appendiks B. Fx er andelen, der alternativt ville have udført arbejdet selv, ikke signifikant

forskellig for rengøring, havearbejde og andre husholdningstjenester. Ligeledes er det kun tøjvask mv., som har en signifikant højere andel end de øvrige ydelser, der alternativt ville have udført arbejdet sort.

RUT-ordningens virkning på sort arbejde og især gør-det-selv-arbejde ser umiddelbart ud til at være større end ROT-ordningens. Det kan skyldes bl.a., at det i højere grad er vigtigt at kunne dokumentere køb af håndværksydelser, fx ved reklamation og til forsikringsspørgsmål, og at husholdningstjenester ofte er lettere for den enkelte selv at udføre.

Det peger på, at støtteordninger, der mere præcist er rettet mod bestemte ydelser som rengøring og havearbejde, kunne opnå større effekt på omfanget af sort arbejde og gør-det-selv-arbejde i forhold til tilskuddets størrelse.

Figur 15
Betydningen for gør-det-selv-arbejde, sort arbejde mv. i fravær af RUT-ordning

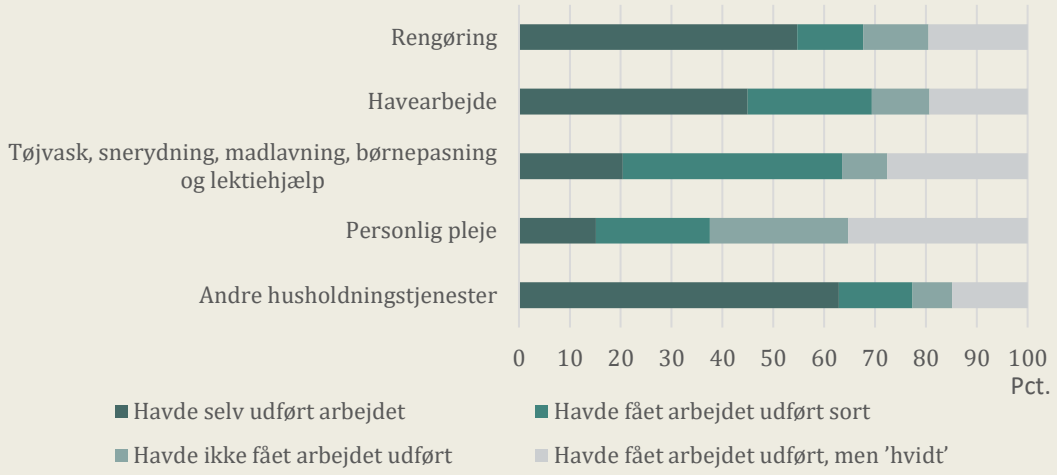

Anm.: N=30-402. Kun svar fra respondenter, som brugte ROT-ordningen til den pågældende ydelse. For at sikre et tilstrækkeligt antal svar for hver ydelse er tøjvask, snerydning, madlavning, børnepasning og lektiehjælp lagt sammen. Se appendiks B for konfidensintervaller.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

6.3 SKØN FOR ORDNINGERNES BETYDNING FOR GØR-DET-SELV-ARBEJDE, SORT ARBEJDE MV.

I dette afsnit foretages en skønsmæssig vurdering af de umiddelbare effekter af ROT- og RUT-ordningen. Konkret beregnes, hvor stor en andel af det fradragsberettigede arbejde som alligevel ville være udført som hvidt arbejde, sort arbejde og gør-det-selv arbejde, eller ikke ville være blevet udført, hvis ordningerne ikke eksisterende.

Beregningerne baserer sig på svar fra spørgeskemaundersøgelsen, hvor respondenternes svar om, hvad de ville have gjort i fravær af ordningerne, jf. forrige afsnit. Det er efterfølgende vægtet med respondenters angivelser af de beløb, de har brugt på køb af de enkelte ydelser. Beregningsmetoden er nærmere beskrevet i boks 1.

Boks 1
Beregningsmetode

I spørgeskemaundersøgelsen er det undersøgt, hvilke konkrete ydelser respondenterne har brugt ROT- og RUT-ordningen til. Efterfølgende har de for hver enkelt af disse ydelser svaret på, hvad der ville være sket, hvis ordningerne ikke havde eksisteret. Her var svarkategorier "Havde fået arbejdet udført, men hvidt", "Havde selv udført arbejdet", "Hvad fået arbejdet udført sort", "Havde ikke fået arbejdet udført" og "Ved ikke". Der er set bort fra svaret "Ved ikke".

For at tage højde for, at de købte ydelser varierer i beløbsstørrelse, vægtes hvert af disse svar med det beløb, respondenterne har brugt på de enkelte ydelser i 2015. Respondenterne er blevet spurgt om, hvor stort et beløb de samlet har købt hhv. håndværks- og husholdningsydelser for i 2015. Derefter er de blevet spurgt om, hvor stor en andel af dette beløb der er brugt på de enkelte ydelser.

Hvis en person eksempelvis angiver, at han/hun har brugt ROT-ordningen til to forskellige håndværksydelser, samlet set har købt håndværksydelser for 20.000 SEK i 2015, og beløbet fordeler sig med 70 pct. på den ene ydelse og 30 pct. på den anden ydelse, så får den første ydelse vægten 14.000 SEK, mens den anden får vægten 6.000 SEK. Der er desuden taget højde for, at respondenterne kan have købt håndværks- og husholdningsydelser, hvor de ikke brugte ordningerne.

Herefter beregnes den samlede vægt/beløbsstørrelse for hver af disse svarkategorier for alle respondenter. Disse bruges til at beregne de relative andele for hver svarkategori. På baggrund af disse andele er det samlede udbetalte ROT- og RUT-fradrag for 2015 fordelt ud på de enkelte svarkategorier.

Beregninger er besvaret på 895 svar for brugere af ROT-ordningen og 560 svar fra brugere af RUT-ordningen. Beregningerne er forbundet med nogen usikkerhed. Det skyldes bl.a., at beregningerne er baseret på respondenternes svar på hypotetiske spørgsmål om, hvad de ville have gjort, hvis ROT- og RUT-ordningen ikke havde været der.

ROT-ORDNINGEN

Beregningerne viser, at knap 60 pct. af det håndsværksarbejde, som blev købt inden for ROT-ordningen, alligevel ville blive udført hvidt, hvis ordningen ikke havde været der, jf. figur 16. Det svarer til, at der i 2015 blev givet skattetilskud op ca. 12 mia. SEK (59 pct. af 20,4 mia. SEK) til arbejde, der alligevel ville være blevet udført hvidt.

Beregningerne viser endvidere, at 13 pct. af arbejdet alternativt var blevet udført som gør-det-selv-arbejde. De penge, som husholdningerne har brugt på at omlægge gør-det-selv-arbejde til køb på markedet, medfører umiddelbart, at privatforbruget reduceres på andre områder, som normalt er beskattede. Denne reduktion giver isoleret set anledning til et provenutab for staten. Hvis husholdningerne bruger noget af den frigjorte tid på at øge arbejdsudbuddet, kan det omvendt styrke de offentlige finanser på sigt. Ved at få arbejde udført af professionelle frem for at udføre det selv, kan det

ligeledes give en samfundsøkonomisk gevinst gennem højere produktivitet og bedre arbejdsdeling.

Desuden peger beregningerne på, at 13 pct. af arbejdet alternativt ville være udført sort, hvis ROT-ordningen ikke havde eksisteret. Mindre sort arbejde medfører større registreret beskæftigelse og som udgangspunkt også større statslige indtægter, men er ikke udtryk for en forøgelse af arbejdsudbuddet.

Endeligt peger resultaterne på, at 15 pct. af det håndværksarbejde, der er opnået fradrag til, ikke ville være blevet udført, hvis ROT-ordningen ikke havde været der. De penge, der er brugt på dette arbejde, ville formentligt være brugt på andet forbrug, hvis ordninger ikke havde været der.

Figur 16
ROT-ordningens umiddelbare effekt, 2015

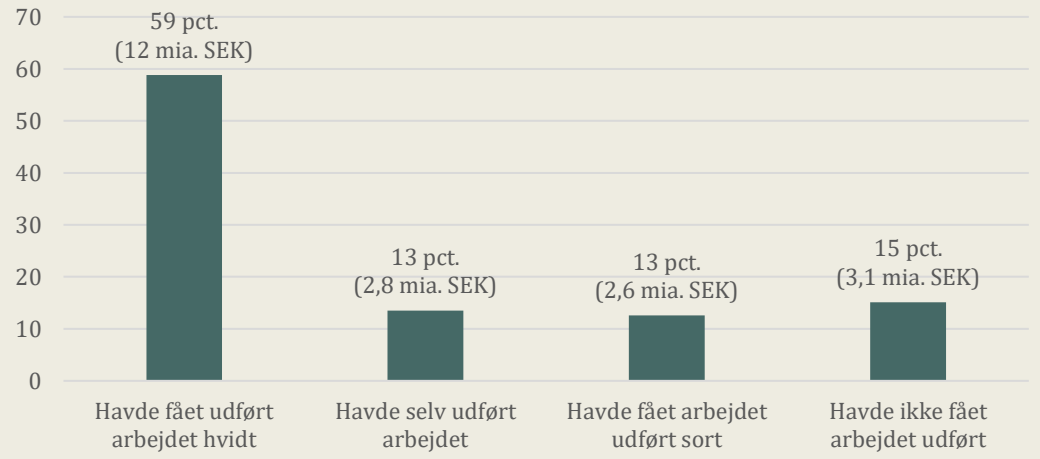

Anm.: n=887. Se boks 1 for en nærmere beskrivelse af beregningerne bag tallene i figuren.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Spørgeskemaundersøgelsen.

Sammenfattende vurderes det, at knap 60 pct. af de aktiviteter, som der er givet ROT-fradrag til, ville være blevet udført hvidt, også i fravær af ROT-ordningen. De resterende godt 40 pct. er udtryk for "ny" aktivitet. Den del af den ekstra aktivitet, der kommer i form af mindre sort arbejde, øger som nævnt ikke arbejdsudbuddet (men øger den registrerede beskæftigelse). Desuden vil en del af aktiviteten afspejle, at efterspørgslen flyttes væk fra andre typer forbrug, hvilket isoleret påvirker beskæftigelsen negativt i andre dele af økonomien.

ROT-ordningens betydning for køb af ydelser og konvertering til skattepligtigt arbejde har været forskellig for forskellige typer af håndværksarbejde, jf. figur 17. Den væsentligste forskel er, at en større andel af nogle typer håndværksarbejde alligevel ville være blevet udført hvidt, hvis ordningen ikke havde været der. Det gælder bl.a. glas- og pladearbejde, VVS-arbejde og el-arbejde, hvor mere end 2/3 af arbejdet alligevel ville være udført hvidt i fravær af ROT-ordningen. Det hænger bl.a. sammen

med, at disse typer af håndværksarbejder ofte er komplicerede og/eller kræver autorisationer. Omvendt ville fx ca. 43 pct. af malerarbejdet være blevet udført hvidt, og 40 pct. ville være udført som gør-det-selv-arbejde, hvis ordningen ikke havde været der.

Det indikerer, at den del af fradraget, der vedrører fx malerarbejde, er mere målrette i forhold til at reducere omfanget af gør-det-selv-arbejde og derigennem evt. øge arbejdsudbuddet, end den del af fradraget, der vedrører fx VVS- og el-arbejde.

Figur 17
ROT-ordningens umiddelbare effekt fordelt på ydelser, 2015

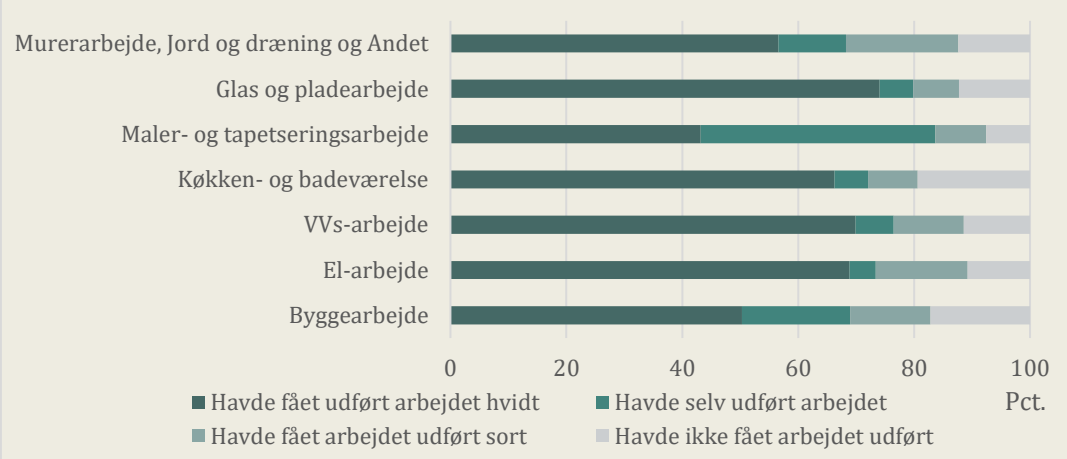

Anm.: N=114-490. Til forskel fra figur 14 er der i denne figur korrigeret for, at de købte ydelser varierer i beløbsstørrelse. Se endvidere boks 1 for en nærmere beskrivelse af beregningerne bag tallene i figuren. For at sikre et tilstrækkeligt antal svar for hver ydelse er murerarbejde, jord og dræning og andet arbejdet lagt sammen. Se endvidere appendiks B for konfidensintervaller.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Spørgeskemaundersøgelsen.

RUT-ORDNINGEN

Beregningerne peger på, at 20 pct. af RUT-arbejdet alligevel ville være udført hvidt, hvis ordningen ikke havde eksisteret, jf. figur 18. Denne del af RUT-arbejdet har ikke betydning for aktiviteten eller for om arbejdet bliver udført mere produktivitet. Det svarer altså til, at der i 2015 blev givet skattetilskud på knap 0,7 mia. SEK (20 pct. af 3,3 mia. SEK) til arbejde, der alligevel ville være blevet udført hvidt.

Beregninger viser desuden, at RUT-ordningen er målrettet i forhold til at reducere omfanget af gør-det-selv-arbejde. Beregningseksemplet viser således, at knap 50 pct. af aktivitet i RUT-ordningen kan have erstattet gør-det-selv-arbejde. Det er væsentligt højere end for ROT-ordningen.

Hertil kommer konverteringen af sort til hvidt arbejde, som udgør 20 pct. af aktiviteterne på RUT-ordningen. Endeligt bidrager ordningen med ca. 0,4 mia. SEK (13 pct.), som kan henføres til aktiviteter, der ellers ikke ville være blevet udført.

Den væsentligste forskel mellem de umiddelbare virkninger af ROT- og RUT-ordningen er således, at en markant større andel af ROT-arbejdet alligevel ville være blevet udført hvidt, mens en betydeligt større andel af RUT-arbejdet alternativt ville være udført som gør-det-selv-arbejde. Det indikerer, at "støttespildet" er langt større for ROT-arbejde end for RUT-arbejde.

Figur 18
RUT-ordningens umiddelbare effekt, 2015

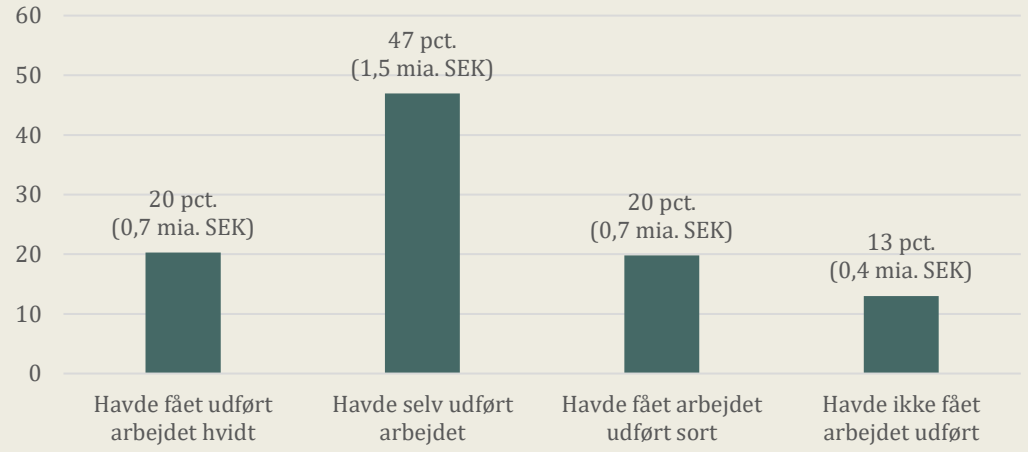

Anm.: n=546. Se boks 1 for en nærmere beskrivelse af beregningerne bag tallene i figuren.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

Virkningen på køb af ydelser og konvertering til skattepligtigt arbejde er ligeledes forskellig for forskellige typer af husholdningstjenester, jf. figur 19. For rengøring ville en langt mindre andel af arbejdet være blevet udført hvidt i fravær af ordningen, end gennemsnittet for andre typer af husholdningstjenester. Modstykket er først og fremmest, at en større andel havearbejde og rengøring ville være udført som gør-det-selv-arbejde, hvis RUT-ordningen ikke havde været der.

Det peger på. at især rengøringsarbejde er målrettet i forhold til at reducere gør-det-selv-arbejde og dermed potentielt øge arbejdsudbuddet. Sammenlignet med de andre husholdningstjenester er rengøringsarbejde derimod mindre målrettet i forhold til at reducere omfanget af sort arbejde.

Figur 19
RUT-ordningens umiddelbare effekt fordelt på ydelser, 2015

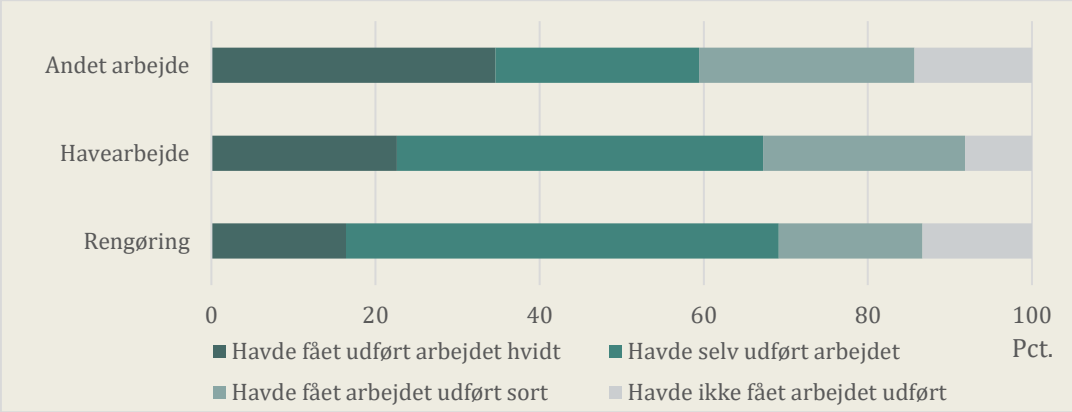

Anm.: n=80-407. Til forskel fra figur 15 er der i denne figur korrigeret for, at de købte ydelser varierer i beløbsstørrelse. Se endvidere boks 1 for en nærmere beskrivelse af beregningerne bag tallene i figuren. For at sikre et tilstrækkeligt antal svar for hver ydelse er personlig pleje, lektiehjælp, madlavning, tøjvask, snerydning, børnepasning og andre husholdningstjenester lagt sammen. Se endvidere appendiks B for konfidensintervaller.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Spørgeskemaundersøgelsen.

6.4 MERE OM BETYDNINGEN FOR SORT ARBEJDE

De forrige afsnit pegede på, at ordningerne har reduceret omfanget af sort arbejde. Blandt alle dem, der har benyttet ROT-ordningen, angiver 12-25 pct. – afhængig af den konkrete ydelse – at de i fraværet af ordningen ville have købt ydelsen sort. For RUT-ordningen er andelene lidt større, 13-43 pct. Samlet anslås som nævnt, at 13 pct. af det samlede beløb, der er blevet givet i tilskud på ROT-ordningen, ville være blevet udført sort, hvis ordningen ikke havde været der. For RUT-ordningen er tallet 20 pct.

Brugerne af ordningerne er også blevet direkte spurgt til, om ordningerne har haft betydning for deres køb af sort arbejde.[10] For begge ordninger svarer omkring 80 pct., at de har købt mindre sort arbejde, jf. figur 20. Der er også mere end 10 pct. som svarer, at de har købt den samme mængde sort arbejde, selvom de kunne opnå tilskud til arbejdet. Der kan være flere grunde til. Nogle peger på, at de kendte nogen som kunne gøre det sort eller de kunne betale ved at gøre en tjeneste til gengæld. Andre angiver, at de kunne få det gjort hurtigere sort, eller at de ikke vidste om de kunne få tilskud til det arbejde, de fik udført.

[10] Op mod halvdelen af ROT- og RUT-brugerne har svaret "Ved ikke" på spørgsmålet om ordningernes effekt på deres køb af sort arbejde. Det er en væsentligt højere "Ved ikke"-andel end for de øvrige spørgsmål i spørgeskemaundersøgelse, og svarene på dette spørgsmål er derfor forbundet med ekstra stor usikkerhed.

Figur 20
ROT- og RUT-ordningen betydning for køb af sort arbejde, 2015

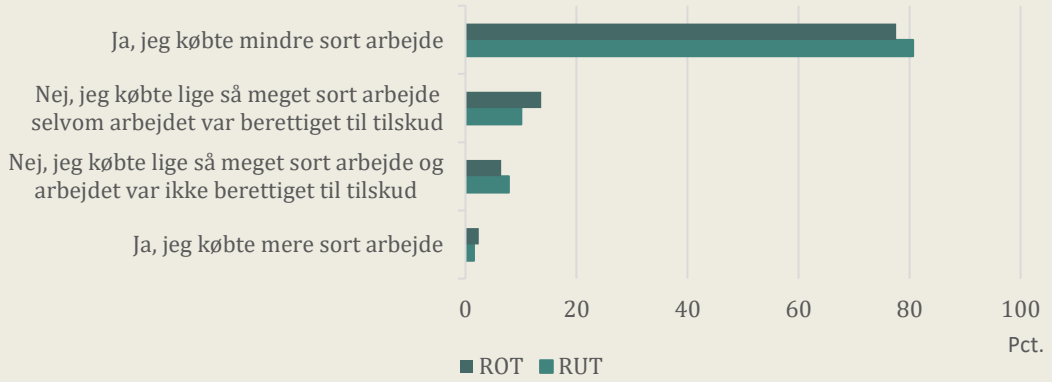

Anm.: ROT n=895, hvoraf ca. 46 pct. har svaret "Ved ikke". RUT n=560, hvoraf ca. 47 pct. har svaret "Ved ikke". Det skal bemærkes, at der ikke er signifikant forskel mellem ROT og RUT for nogle af de fire svarmuligheder. Se endvidere appendiks B.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

6.5 EFFEKT PÅ ARBEJDSUDBUD

I spørgeskemaundersøgelsen er brugerne af ROT- og RUT-ordningen blevet spurgt om deres brug af ordningerne har haft betydning for, hvor meget lønnet arbejde de udfører.

Blandt brugerne af ROT-ordningen angiver 78 pct., at de arbejder det samme antal timer i et lønnet arbejde, som de ellers ville have gjort, jf. figur 21. For brugerne af RUT-ordningen var tallet 73 pct. For begge ordninger svarer knap hver femte, at ordningen har betydet, at de arbejder mere. Derimod er der 2 pct. af ROT-brugerne og 5 pct. af RUT-brugerne som svarer, at de arbejder mindre, end hvad de ellers ville have gjort. Denne forskel er signifikant.

Svarene fra spørgeskemaundersøgelsen er selvsagt forbundet med usikkerhed, men overordnet tyder svarene på, at både ROT- og RUT-ordningen har haft en positiv effekt på arbejdsudbuddet blandt køberne.

Figur 21
Ændring i arbejdstid efter anvendelse af ROT- og RUT-ordning, 2015

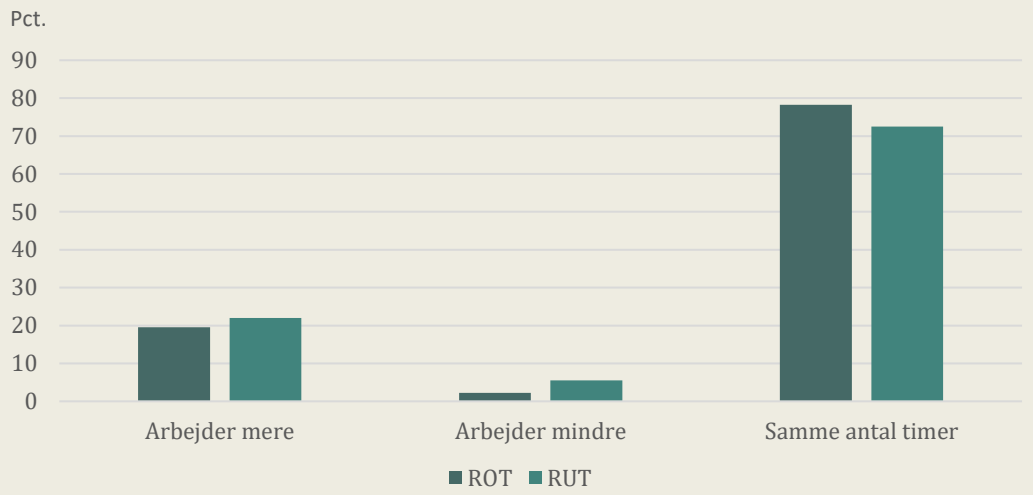

Anm.: ROT n=403. RUT n=252. Da man i Sverige kan få alderspension, når man fylder 61 år, er populationen i denne figur afgrænset til de 30-60-årige. Det skal bemærkes, at der ikke er signifikant forskel mellem ROT og RUT for nogle af de fire svarmuligheder. Se appendiks B for konfidensintervaller.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

Der er dog ikke umiddelbart tegn på, at arbejdsudbudseffekten er større blandt købere af RUT-arbejde end blandt købere af ROT-arbejde. Det kan virke overraskende, da RUT-arbejde langt højere grad erstatter gør-det-selv end ROT-arbejde, og dermed umiddelbart kunne forventes at have en større virkning på arbejdsudbuddet.

Det kan der dog være flere mulige forklaringer på. Således er det gennemsnitlige RUT-tilskud pr. køber relativt begrænset og i gennemsnit væsentligt lavere end på ROT-ordningen, jf. figur 3. Det kan betyde, at det besvær, der kan være forbundet med at øge arbejdsindsatsen uden for hjemmet, fx ved at skifte job, oftere kan værre større end den gevinst, der opnås ved at ændre adfærd. Når der korrigeres for forskelle i det gennemsnitlige tilskud, er arbejdsudbudseffekten pr. tilskudskrone skønsmæssigt omkring tre gange større ved RUT-ordningen end ved ROT-ordningen, jf. tabel 3.

Tabel 3
Merarbejdstimer pr. tilskudskrone

	ROT	RUT
Gennemsnitlig antal merarbejdstimer pr. år blandt brugere	6,6	6,0
Gennemsnitlig tilskud pr. bruger (2015)	16.239 SEK	4.996 SEK
Antal merarbejdstimer pr. 1.000 SEK tilskud	0,4	1,2

Anm.: Det gennemsnitlig antal merarbejdstimer er beregnet på baggrund af respondenternes vurdering af, hvor mange timer de arbejder mere/mindre som følge af ROT- og RUT-ordningerne.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

Desuden er RUT-fradraget i mindre grad målrettet personer i arbejde end ROT-fradraget. Eksempel er ca. 30 pct. af brugerne af RUT-ordningen over 70 år, mens det kun er tilfældet for knap 18 pct. af ROT-brugerne. Fra denne gruppe vil ordningerne næppe øge arbejdsudbuddet.

ROT- og RUT-ordningen kan potentielt også øge efterspørgslen efter relativt lavt kvalificeret arbejdskraft, hvis produktivitet ikke står mål med det generelle lønniveau. Hermed øges det effektive arbejdsudbud/reduceres den strukturelle ledighed. Merefterspørgslen skyldes, at ordningerne fungerer som et løntilskud, der reducerer prisen på denne type arbejdskraft, uden at den enkeltes løn påvirkes i særligt omfang. Det er især fra ydelser som rengøring, havearbejde og børnepasning, at den øgede efterspørgsel efter lavt kvalificeret arbejdskraft kan forventes at komme fra. Merefterspørgslen kan delvist blive imødekommet fra øget tilgang af lavkvalificeret udenlandsk arbejdskraft. Denne arbejdsudbudseffekt er ikke nærmere undersøgt i nærværende evaluering.[11] Der er dog klare tegn på, at ordningerne har været med til at øge beskæftigelse inden for de omfattende brancher, men det fremgår ikke af nærværende rapport, om det er sket på bekostning af beskæftigelsen i andre brancher.

6.6 MISBRUG AF ORDNINGERNE

ROT- og RUT-ordningen fungerer som nævnt ved, at leverandøren af arbejdet fratrækker fradraget direkte på kunden faktura. Det indebærer en risiko for misbrug og fejl i brugen af ordningerne.

For at belyse evt. snyd/misbrug med ordningerne, er respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen blevet spurgt om de talte med håndværkeren/leverandøren af husholdningstjenesten om fakturaen. Det gjorde 43

[11] Som led i evalueringen var det planen, at der også skulle have været gennemført en kvantitativ analyse af arbejdsudbudseffekter af ordningerne, både blandt købere og sælgere. Det har imidlertid ikke været muligt at opnå adgang til registerdata om svenskernes brug af ordningerne.

pct. af dem, der anvendte ROT-ordningen, og 39 pct. af dem, der anvendte RUT-ordningen. Det hænger bl.a. sammen med, at det alene er lønudgifter, der kan opnås fradrag for, og er derfor ikke nødvendigvis et udtryk for misbrug af ordningerne.

Hvis man ser på, hvad køber og sælger talte om, så tyder det heller ikke på, at der er udbredt misbrug af ordningerne. For både ROT- og RUT-ordningen svarer mere end 50 pct., at de talte med leverandøren om, at det var vigtigt at lønudgifter fremgik direkte af fakturaen, jf. figur 20. Det er naturligt, da det alene er lønudgifter, der kan opnås fradrag for.

Endvidere har godt halvdelen af de ROT-brugere, der har drøftet fakturaens indhold, talt med håndværkeren om fordelingen mellem udgifter til materiale og arbejdstimer. Det samme gør sig kun gældende for ca. 1/3 af de RUT-brugere, der har drøftet fakturaen med leverandøren. Af de ROT- og RUT-brugere, der har drøftet fakturaens indhold med leverandøren, har omkring hver fjerde desuden angivet, at de har talt med leverandøren om, hvad de kaldte opgaverne på fakturaen, for at være sikker på at få fradrag.

For begge disse forhold behøver der dog ikke at være tale om egentlig misbrug af ordningerne. Det kan også være et udtryk for, at køberne ønsker at sikre sig, at de opnår det tilskud, de er berettiget til.

Et mere direkte udtryk for misbrug er, at ca. 2 pct. af de ROT- og RUT-brugere, der har drøftet fakturaens indhold med leverandøren, har talt med leverandøren om at ændre materialeudgifter til lønudgifter. Den omtrent samme andel har talt med leverandøren om at kalde de købte ydelser noget andet end hvad de i virkeligheden var, for at få fradrag. Begge forhold må siges at være i modstrid med ordningernes regler.

Andelene svarer dog til mindre end 1 pct. af alle brugere af ROT- og RUT-ordningen. Overordnet peger svarene i spørgeskemaundersøgelsen således på, at misbrug/snyd med ordningerne er begrænset.

Figur 23
Drøftelse af fakturaens indhold

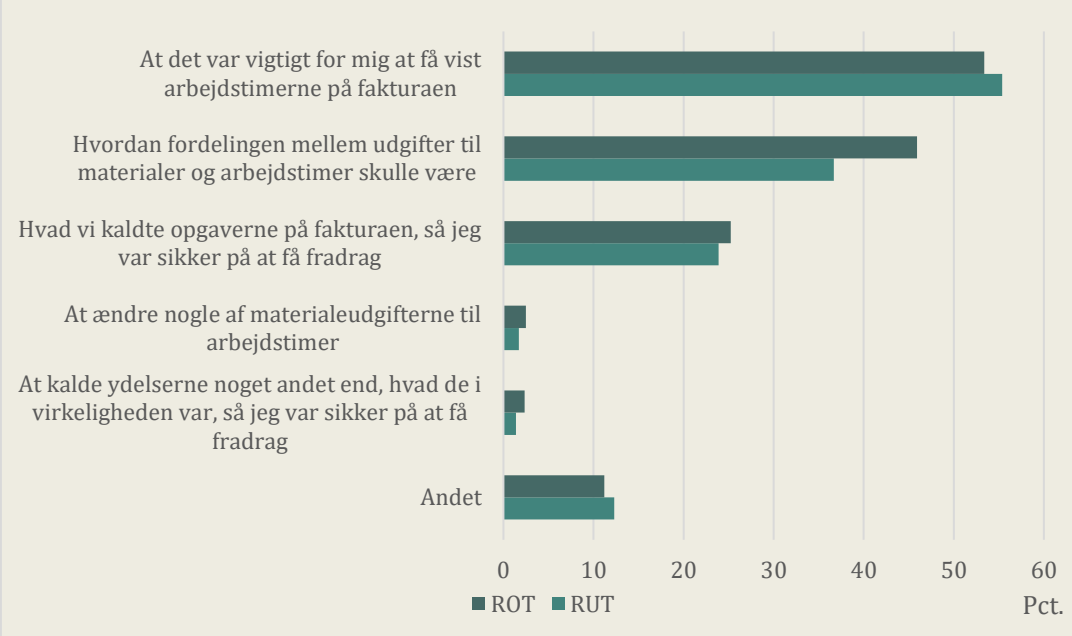

Anm.: ROT n=352, RUT n=200. Da respondenterne kan angive flere svar, summer andelene ikke til 100 pct. Der er ingen signifikant forskelle i svarandelene mellem ROT og RUT. Se endvidere appendiks B for konfidensintervaller.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

7. EFFEKTER AF REGELÆNDRINGER

I dette kapitel vurderes effekterne af regelændringer i ROT- og RUT-ordningen, som trådte i kraft per 1. januar 2016. Det sker på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen, hvor respondenterne er blevet spurgt ind til betydningen af regelændringerne.

For ROT-ordningen medførte regelændringen, at tilskudssatsen blev sat ned fra 50 til 30 pct. af lønudgiften. For RUT-ordningen blev satsen fastholdt, men det maksimale tilskud blev reduceret fra 50.000 til 25.000 SEK for personer under 65 år. For personer over 65 år blev det maksimale tilskud på 50.000 SEK fastholdt. Samtidigt blev der ikke ændret ved, at det maksimale tilskud fra de to ordninger tilsammen udgør 50.000 SEK per person. Regelændringerne er nærmere beskrevet i kapitel 2.

Regelændringerne har således medført, at begge ordningerne i udgangspunktet er blevet mindre attraktive. En væsentlig forskel er dog, at ændringen af ROT-ordningen har betydning fra den først brugte krone, mens de ændrede regler for RUT-ordningen først for betydning for dem, som ellers ville have opnået et tilskud på mere end 25.000 SEK. Det betyder, at alle ROT-brugere er berørt af ændringen. Omvendt er der kun meget få personer, som opnår RUT-tilskud på over 25.000 SEK, og derfor er der i praksis meget få som bliver berørt af regelændringen af RUT-ordningen.

7.1 BETYDNING FOR KØB I 2016

Blandt brugere af ROT-ordningen i 2015 svarer godt halvdelen, at regelændringen ikke har haft betydning for, hvor meget ROT-arbejde de har købt. Blandt brugerne af RUT-ordningen er andelen knap 70 pct. Omvendt er der knap 45 pct. af ROT-brugere, som vurderer, at de har købt mindre ROT-arbejde i 2016, end hvis reglerne ikke var blevet ændret, mens godt 25 pct. af RUT-brugerne i 2015 angiver, at de har købt mindre RUT-arbejde, fordi reglerne er blevet ændret.

Det peger på, at regelændringerne har haft størst betydning for brugen af ROT-ordningen.

For begge ordninger er der desuden en lille andel som svarer, at regelændringerne har fået dem til at købe mere arbejde end de ellers ville have gjort. Det kan være svært at rationalisere, men kan måske være et udtryk for, at de forventer at ordningerne bliver indskrænket yderligere de kommende år og derfor fremrykker deres køb. Det kan dog også blot skyldes, at de har svaret forkert på spørgsmålet.

Figur 23
Betydningen af regelændring for køb af ROT- og RUT-arbejde

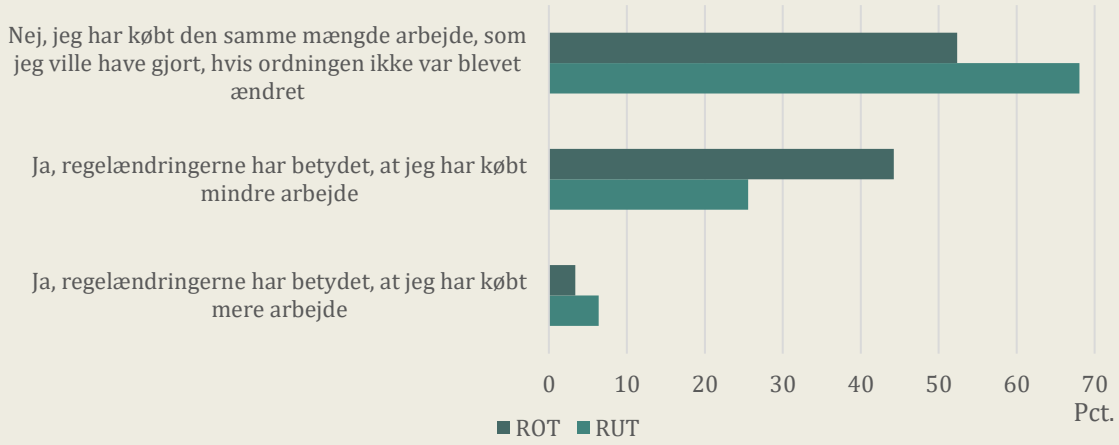

Anm.: ROT n=895, hvoraf ca. 10 pct. har svaret "Ved ikke". RUT n=560, hvoraf ca. 15 pct. har svaret "Ved ikke". Baserer sig alene fra svar blandt dem, der brugte hhv. ROT- og RUT-ordningen i 2015. Se appendiks B for konfidensintervaller.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

7.2 BETYDNING FOR HVORDAN ARBEJDET BLEV UDFØRT I 2016

Der er i spørgeskemaundersøgelsen også spurgt ind til, om ændringerne af ROT- og RUT-ordningen har haft betydning for hvordan arbejdet blev udført i 2016. Blandt dem, som har svaret, at de har købt mindre ROT-arbejde på grund af regelændringer, angiver knap 60 pct., at de i højere grad har valgt at udføre arbejdet selv. Den samme andel er knap 70 pct. for RUT-ordningen. Det indikerer, at RUT-arbejde er mere substituerbart med gør-det-selv-arbejde end ROT-arbejde. For begge ordninger svarer omkring hver femte, at de i højere grad har valgt at få arbejdet udført sort.

Figur 24
Betydningen af regelændring for hvordan arbejdet er udført

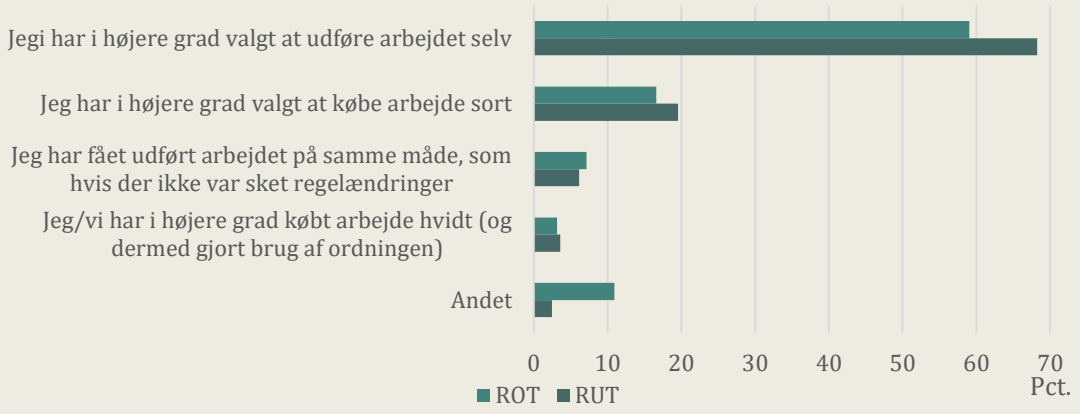

Anm.: ROT n=343, ca. 13 pct. har svaret "Ved ikke". RUT n=120, ca. 13 pct. har svaret "Ved ikke". Baserer sig alene fra svar blandt dem, der brugte hhv. ROT- og RUT-ordningen i 2015, og har svaret, at regelændringerne har fået dem til at købe mindre arbejde end de ellers ville have gjort. Se appendiks B for konfidensintervaller.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen.

7.3 BETYDNING FOR FREMRYKNING AF KØB TIL 2015

Knap halvdelen af dem, som købte mindre ROT-arbejde i 2016 som følge af regelændringen, har angivet, at det skyldes, at de har fremrykket håndværksarbejde til 2015 for at opnå højere tilskud, som de ellers havde planlagt at få udført i 2016. Den samme andel for RUT-brugerne er knap 30 pct. Det skyldes bl.a., at det næppe er muligt at fremrykke købet af husholdningstjenester såsom rengøring og børnepasning.

Tal fra Skatteverket bekræfter billede af, at regelændringer af ROT-ordningen har medført, at købet af ROT-arbejdet er fremrykket til 2015.

Figur 25
Antal brugere af ROT-ordningen per måned, 2012-2016

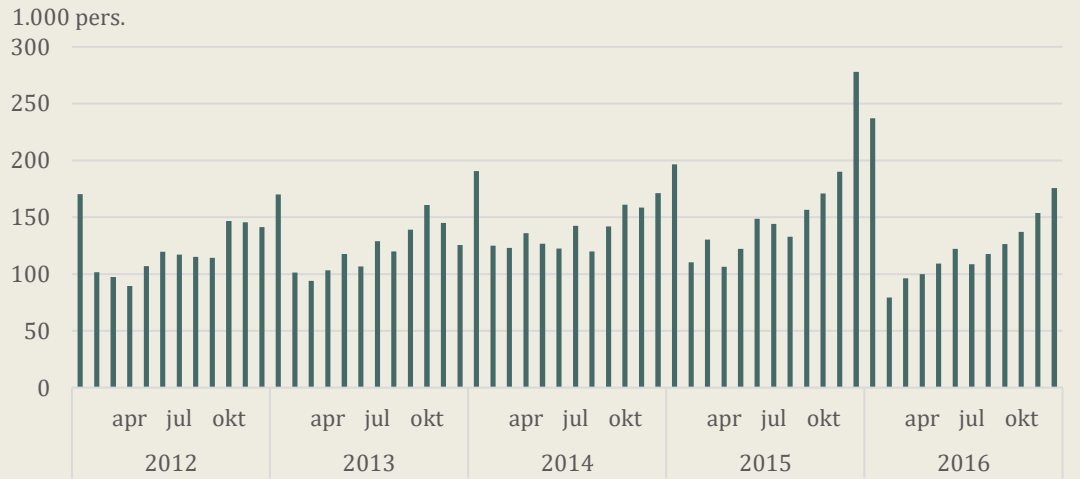

Kilde: Skatteverket.

Det tyder derimod ikke på, at ændringerne af RUT-ordningen har haft betydning for købet af RUT-arbejdet i 2016. Og det er heller ikke tydelige tegn på, at ændringerne har medført, at købet af husholdningstjenester er blevet fremrykket i nævneværdig grad. Det hænger bl.a. sammen med, at relativt få personer er berørt af regelændringen.

Figur 26
Antal brugere af RUT-ordningen per måned, 2012-2016

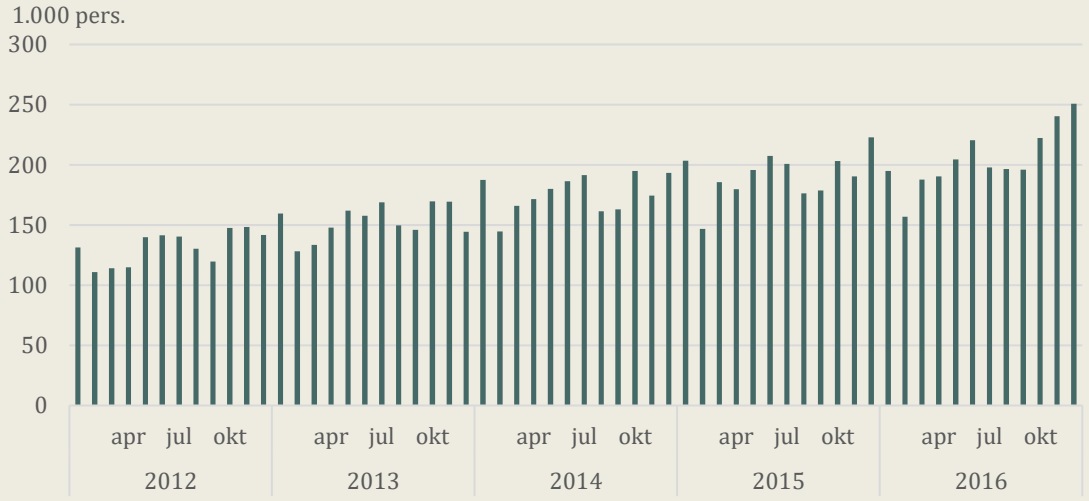

Kilde: Skatteverket.

APPENDIKS A: BOLIGJOBORDNINGEN I TYSKLAND OG FINLAND

TYSKLAND

I Tyskland har kunne få tilskud til lønudgifter for husholdningsydelser fra 2003 og for håndværksarbejde fra 2006. Neden for er den tyske "BoligJobordning" beskrevet nærmere.

HISTORIK OG REGELSÆT

I den tyske indkomstskattelov §35a beskrives den tyske version af ordningen, som giver skattereduktion for udgifter til beskæftigelsesforhold relateret til husholdningen, tjenesteydelser som relaterer sig til husholdningen og håndværksydelser. Der skelnes mellem de tre typer af ydelser, som er nærmere beskrevet i boksen nedenfor.

Appendiksboks 1 Ydelser dækket af ordningen	
Beskæftigelsesforhold relateret til husholdningen Beskæftigelsen skal have en tæt relation til husholdningen. Inkluderer ansættelse af personer direkte i husholdningen (også kaldt 'minijobs' i Tyskland).	• Forberedelse af måltider i boligen • Rengøring af boligen • Havearbejde • Børnepasning eller pasning af syge, ældre eller andre plejeafhængige personer
Tjenesteydelser som relaterer sig til husholdningen Tjenesteydelserne skal have en tæt relation til husholdningen og dermed være ydelser som normalt udføres af medlemmer af husholdningen eller en hushjælp, men som i stedet er outsourcet til tredjepart, agenturer eller selvstændige. Yderligere inkluderes plejeydelser.	• Affaldssortering • Visse gartnerydelser • Havearbejde • Børnepasning • Rengøring • Ydelser som falder under ydelserne i personens plejeforsikring (fx frisørydelser) • Andre basale plejeydelser
Håndværksydelser Gælder for alle håndværksmæssige aktiviteter, for renovering, vedligeholdelse og modernisering.	• Rengøring af afløbsrør • Udskiftning eller modernisering af køkken, gulv, vinduer, trapper eller døre • Elektriske installationer • Vedligehold af lejede husholdningsmaskiner (fx vaskemaskine)
Kilde: BMF-Anwendungsschreibens zu § 35a EStG vom 9. november 2016.	

Ordningen blev indført i 2003 for beskæftigelse relateret til husholdningen samt serviceydelser i indenlandske boliger. Ordningen for håndværksydelser blev først indført i 2006, hvor det også blev muligt at få skattereduktion for plejeydelser.

Formålet med ordningen var at give incitament til at skabe beskæftigelse inden for husholdningsarbejde og at forebygge sort arbejde. Da ordningen blev indført skulle udgifterne dokumenteres gennem kvitteringer og lignende, men fra 2008 er der blevet indført en ordning hvor udgiften kun skal dokumenteres, hvis myndighederne beder om det. Ordningerne blev revideret i 2009, hvor man øgede grænseværdierne for de udgifter, som man kunne få skattereduktion for. Dette blev gjort for at skabe vækst og dermed modarbejde de negative konjunkturer i forbindelse med finanskrisen. Da ordningerne blev indført, kunne man kun få skattereduktion for ydelser udført i Tyskland, senere er ordningen blevet ændret således at man nu også kan få skattereduktion for ydelser i andre EU-lande herunder i forbindelse med feriehus. Finansministeriet har desuden løbende lavet mindre justeringer i, hvilke former for ydelser der dækkes, senest i november 2016.

Man kan kun få skattereduktion, for ydelser som er udført i en bolig, på en boligs grund eller på offentlige arealer, som ligger i forbindelse med en bolig, som den skattepligtige regelmæssigt anvender. Dvs. en bolig som falder under den skattepligtiges normale budget. Dette inkluderer lejede boliger, og ferieboliger. Denne afgrænsning har ligeledes udviklet sig over tid, fx er det helt nyt at man også kan få skattereduktion for ydelser udført på offentlig grund, som ligger i forbindelse med ens bolig. Man kan ikke få skattereduktion for omkostninger til materiale.

Nedenfor opridses de nuværende regler for sats og maksimalt beløb.

Appendikstabel 1
Satser og maksimalt beløb

Ydelse	Sats, pct.	Maksimalt beløb, euro
Beskæftigelsesforhold relateret til husholdningen	20	510
Tjenesteydelser relateret til husholdningen	20	4.000
Håndværksydelser	20	1.200

Kilde: www.gesetze-im-internet.de

BRUG AF ORDNINGEN

Det vurderes, at skattereduktionsordningen for håndværksydelser var den sjette mest anvendte skattefradrag i Tyskland, med en samlet værdi på 1.530 mio. euro.[12] Ligeledes forventes, at det samlede skattefradrag til husholdningsarbejde ligger på ca. 450 mio. kr., hvoraf hovedparten går til tjenesteydelser, der købes hos et professionelt firma.

[12] 25. Subventionsbericht, Bundesministerium der Finanzen 2015

Det er således håndværksydelser, som der gives klart mest skattereduktion til, på trods af at maksimumsbeløbet for tjenesteydelser relateret til husholdningen er højere.

Brugen af ordningerne kan også udtrykkes ved antallet af gange, der gives skattereduktion på hver af de tre ydelser:[13]

- Beskæftigelsesforhold relateret til husholdningen: ca. 248.000 tilfælde i 2010
- Tjenesteydelser relateret til husholdningen: ca. 2,9 mio. tilfælde i 2010
- Håndværksydelser: ca. 9,5 mio. tilfælde i 2010

I 2015 var der i alt ca. 40,8 mio. husholdninger i Tyskland.[14] Det svarer til at en tysk husholdning i gennemsnit bruger ordningen for håndværksydelser ca. 0,23 gange om året.

ERFARINGER MED ORDNINGEN

Grundet ordningens store omfang, er der lavet flere evalueringer og analyser af den. Neden for opsummeres de vigtigste konklusioner og erfaringer med ordningen.

I en rapport fra 2011 finder Bundesrechnungshof,[15] at der i 25 pct. af skattereduktionstilfældene findes fejl, herunder følgende:

- Fejl i afgrænsningen af ydelser som giver ret til skattereduktion
- Reduktion givet for nybyggeri
- Dobbeltregning, fx i forbindelse med ordningen for CO2-bygningssaneringsordningen, som er et andet skattefordelsprogram i Tyskland
- Fejl i afgrænsningen af materiale- og lønomkostninger
- Ingen hensyntagen til muligheder for andre skatteordninger
- Skattereduktion ved kontant betaling og for fratrukne rabatter eller lignende
- Fejl i afgrænsningen af husstanden

En evaluering fra 2009 finder, at mængden af sort arbejde, herunder sort arbejde på området for husholdningsrelaterede serviceydelser, er faldet i perioden, hvor ordningen har været indført.[16] Dog argumenteres for, at ordningen inkluderer for mange ydelser, hvor sort arbejde ikke er udbredt. Dette gælder særligt for arbejde, hvor det er vigtigt for køberen at have en garanti, hvilket inkluderer en lang række håndværksydelser. Evalueringen finder endvidere, at ydelserne, som dækkes af ordningen, oplevede store prisstigninger i perioden med ordningen. Fx steg priserne på

---

[13] 25. Subventionsbericht, Bundesministerium der Finanzen 2015
[14] www.destatis.de
[15] Bericht nach § 99 BHO über die Steuerermäßigung für haushaltsnahe Dienstleistungen und Handwerkerleistungen nach § 35a EStG, Bundesrechnungshof 2011
[16] Evaluierung von Steuervergünstigungen Band 2 Evaluierungsberichte (erster Teilband), Finanzwissenschaftliches Forschungsinstitut, Copenhagen Economics, Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung, 2009

håndværksydelser årligt med 8,8 pct. i perioden 2006-2009, hvilket er mærkbart over det generelle niveau for prisstigninger. Både evalueringen fra 2009 og Bundesrechnungshofs rapport fra 2011 indikerer således, at der er et stort dødvægtstab[17] forbundet med ordningen.

En nyere evaluering af ordningen for håndværksydelser fra 2013 finder, at ordningen har været med til at sænke omfanget af sort arbejde og øge efterspørgslen efter håndværksarbejde, men kun i meget begrænset omfang.[18] Dette understøttes af en spørgeskemaundersøgelse, som bl.a. finder følgende resultater:

- 7 pct. af de adspurgte husstande ville have fået udført ydelserne sort, hvis ordningen ikke havde været der.
- 5 pct. af husstandene ville slet ikke have fået udført ydelserne, hvis ikke ordningen havde været der

FINLAND

Siden 1997 har man i Finland kunne få skattefradrag for køb af visse typer af husholdnings-, pleje- og håndværksarbejde i hjemmet. Ordningen har en række fællestræk med den danske BoligJobordning. Neden for er ordningen nærmere beskrevet.

HISTORIK OG REGELSÆT

I Finland har man siden 1997 haft en ordning, som ligner den danske BoligJobordning. Formålet med ordningen er at øge efterspørgslen efter de omfattede ydelser og reducere omfanget af sort arbejde.

Ordningen blev indført i 1997 som en midlertidig forsøgsordning i udvalgte regioner i Finland. Siden 2001 har ordningen været permanent og dækkede hele Finland. Ordningen er blevet ændret flere gange, både i forhold til de omfattede ydelser og satsen og det maksimale fradragsbeløb.

Der gives ikke fradrag for de første 100 euro, som bruges på ydelsen. Koster ydelsen mindre end 100 euro får man således intet fradrag.

[17] Dødvægtstabet opstår, når en del af det offentlige provenu anvendes på en ordning, som ikke har nogen økonomiske incitamenter eller adfærdseffekter.
[18] Endbericht Forschungsvorhaben fe 14/11: „Evaluierung der Wirksamkeit der steuerlichen Förderung für Handwerkerleistungen nach § 35a EStG“, Ernst & Young, 2013

Appendiksboks 2 Ydelser dækket af ordningen	
Almindeligt husholdningsarbejde	• Forberedelse af måltider i hjemmet • Rengøring af hjemmet • Havearbejde • Skadedyrsbekæmpelse • Installation af elektronik, fx installation af IT, computere, bredbånd eller lignende
Almindeligt sundheds- og omsorgsarbejde	• Børnepasning • Pasning af syge, ældre eller andre plejeafhængige personer, herunder madning, påklædning og vaskning samt udendørs motion og andre personlige gøremål
Vedligeholdelses- og ombygningsarbejde	• Renovering af køkkener, badeværelser og andre rum • El-, rør- og kabelarbejde • Renovering af kælder og sauna • Ekstern renovering af bygningen, herunder malearbejde samt reparation og renovering af tage
Kilde: www.vero.fi.	

Skattereduktionen fungerer som en direkte reduktion af den skat, som der betales på enten arbejdsindkomsten eller kapitalindkomsten (dvs. ikke som en reduktion af den skattepligtige indkomst). Er en persons skattebetaling i et år ikke stor nok, til at gøre brug af den fulde skattereduktion, kan reduktionen overføres til et andet år.

Skattereduktionen gives kun for lønomkostninger og ikke omkostninger til materiale, udstyr eller lignende. Man kan kun få skattereduktion for ydelser udført i en bolig eller feriebolig, som anvendes regelmæssigt af den skattepligtige, dennes samlevende, den skattepligtige eller den samlevendes forældre/adoptivforældre/etc. Ydelser udført på grunden eller andre bygninger på grunden i forbindelse med boligen kan man også få fradrag for.

Satsen for skattereduktionen, afhænger af, om man ansætter en person direkte i husholdningen eller om man hyrer en tredjepart, dvs. en virksomhed eller en almennyttig organisation til at udføre ydelserne. Ellers er satsen og den maksimale skattereduktion ens for alle ydelsestyper, jf. tabellen nedenfor.

Appendikstabel 2
Satser og maksimal skattereduktion

Ydelse	Sats, pct.	Maksimalt beløb, euro
Køb af ydelsen ved virksomhed	45	2.400
Ansættelse af person til at udføre ydelsen	15	

Note: De 2.400 euro er pr. person/skattepligtig, dvs. en husholdning bestående af to skattepligtige kan samlet få maksimalt 4.800 euro i fradrag.
Kilde: www.vero.fi

BRUG AF ORDNINGEN

Overordnet er der udbetalt mellem 300-400 mio. euro om året i perioden 2009-2015. Dog er der en klar tendens til, at brugen er faldet fra 2012 og frem. Det hænger formentligt sammen med, at ordningen blev gjort mindre attraktiv fra 2012 og frem. I 2012 blev satsen for ydelser købt ved virksomheder sænket fra 60 til 45 pct. og for ansættelsesforhold fra 30 til 15 pct. Samtidig blev maksimalbeløbet per person sænket fra 3.000 euro til 2.000 euro. I 2013 fik skattepligtige i Finland mulighed for også at få skattereduktion for ydelser udført i forbindelse med bolig i et andet ØMU-land.

Appendiksfigur 1
Udbetalt skattereduktion

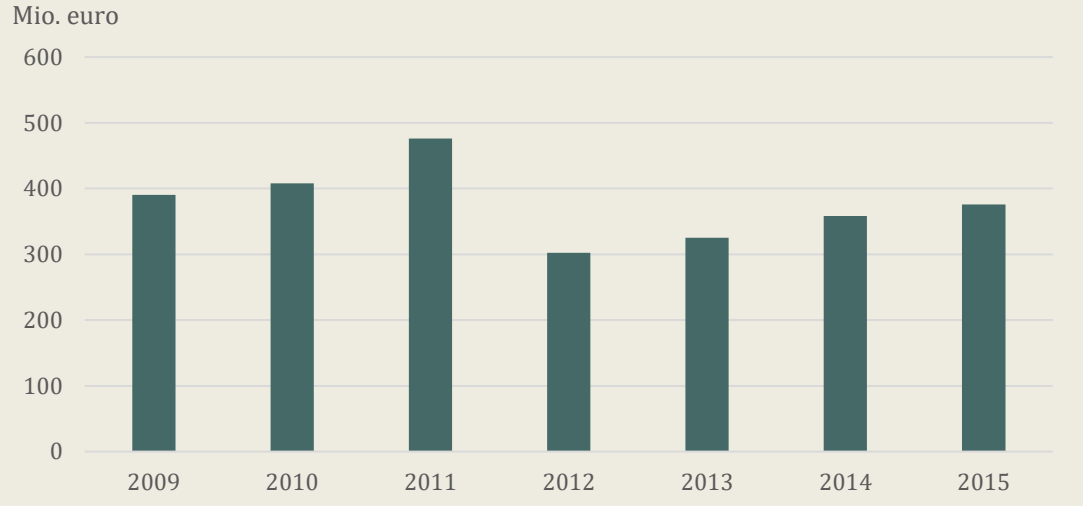

Kilde: www.stat.fi

Der var i 2015 i alt ca. 391.000 personer som modtog en skattereduktion i forbindelse med ordningen. Det svarer til ca. 7,1 pct. af befolkningen i Finland.

ERFARINGER MED ORDNINGEN

En tidlig analyse af ordningen fra 2006 finder, at ordningen har haft en markant effekt på beskæftigelsen. I 2004 blev der købt ydelser, som var omfattet af ordningen, for ca. 457 mio. euro. Ca. 90 pct. af disse var håndværksydelser (renovering). Omregnet til beskæftigelse svarer det til ca. 10.000 årsværk. Af denne beskæftigelse er ca. 3.500 årsværk skabt som følge af ordningen. Det svarer til, at ca. en tredjedel af ydelserne, som der er givet fradrag for, ikke ville være blevet udført i fravær af ordningen.[19] Analysen forholder sig ikke til, om en del af de ekstra 3.500 årsværk er flyttet fra den sorte økonomi til den hvide økonomi.

[19] Työpoliittinen tutkimus 310/2006 (Arbetskraftspolitisk undersökning 310/2006)

En analyse fra 2011 finder, at en positiv effekt af ordningen på mængden af sort arbejde. Ud fra et spørgeskema blandt virksomheder i branchen, vurderes det, at mængden af sort arbejde er faldet med 60 pct. i perioden 2001-2004, dvs. efter at ordningen blev permanent.[20]

HOLLAND

I Holland blev der i 2007 indført en ordning, som gjorde det lettere og potentielt billigere at hyre hjælp til husholdningen eller til vedligeholdelse af huset. Ordningen for services i hjemmet har dermed til dels det samme formål og funktion, som den danske Boligjob-ordning. Ordningens regelsæt og den måde støtten gives adskiller sig dog markant fra ordningen i Danmark (og andre lande så som Tyskland og Finland).

HISTORIK OG REGELSÆT

Som en del af Skatteplan 2007 blev der i Holland indført en ordning, som er målrettet services i hjemmet. Ordningen er implementeret som en del af indkomstskatteloven samt de forskellige love der omhandler sociale forsikringer i Holland.

Ordningen for services i hjemmet er målrettet ansættelsesforhold, som relaterer sig til services i hjemmet, hvor der arbejdes mindre end fire dage om ugen.[21] I de tilfælde kan personen som køber servicen, blive undtaget for en række pligter som en arbejdsgiver normalt pålægges i Holland. Det drejer sig om tilbageholdelse og indbetaling af indkomstskat, samt indbetaling af arbejdsgiverbidrag til sociale forsikringer. Dermed skal personen, der leverer servicen, selv indrapportere sin indkomst til de hollandske skattemyndigheder og selv indbetale skat samt eventuelle bidrag til sociale forsikringer.

I Holland findes en række forskellige offentlige sociale forsikringer. En del af forsikringerne er nationale og obligatoriske. Bidragene til disse indbetales sammen med indkomstskatten. Andre forsikringer afhænger af arbejdsgiverbidrag eller frivillige indbetalinger i tilfælde, hvor der ikke er nogen arbejdsgiver. Dette drejer sig om sygedagpengeforsikring (ZW), arbejdsløshedsforsikring (WW) samt invalideforsikring (WAO/WIA).[22] Ansættelsesforhold som falder under ordningen for services i hjemmet vil ikke give ret til arbejdsgiverbidrag til disse forsikringer, og personer, der leverer services under ordningen, er derfor selv ansvarlig for eventuelle bidrag til forsikringerne.

---

[20] Skatteverket (2011): Om RUT och ROT och VITT och SVART.
[21] Skal ordningen sammenlignes med ordningerne i Tyskland og Finland minder den dermed mest om ordningen for "Beskæftigelsesforhold relateret til husholdningen" i Tyskland.
[22] Kilder: Skatteplanen 2017 (http://www.rijksbegroting.nl/2007/voorbereiding/begroting.kst100706.html), Government of the Netherlands, Taxation and Businesses (https://www.government.nl/topics/taxation-and-businesses/contents/salaries-tax-and-social-insurance-contributions)

Appendiksboks 3 Betingelser for brug af ordningen
• Arbejdet består af ydelser relateret til husholdningen. • Personen der køber servicen er privat (har ingen virksomhed). • Den der leverer servicen er en privatperson (og ikke et bureau eller agentur). • Personen der køber servicen, må maksimalt modtage ydelser 3 dage om ugen. Hvis personen køber service fra flere personer, må de stadigvæk maksimalt modtage ydelser 3 dage om ugen. Det er ligegyldigt, hvor mange timer der leveres, antallet af arbejdsdage er det afgørende.
Kilde: www.belastingdienst.nl

Ordningen er målrettet ydelser, som en person i husholdningen normalt selv ville udføre, men hvor man har valgt at hyre en tredjemand til opgaven. Ydelserne skal være relateret til husholdningen, og udføres normalt i hjemmet eller på grunden (det er dog også tilladt fx at hjælpe med indkøb af medicin). Følgende ydelser er eksempler på ydelser, der er omfattet af ordningen:

- Rengøring i hjemmet
- Madlavning
- Børnepasning og andet plejearbejde
- Luftning af hund
- Havearbejde
- Mindre vedligeholdelsesarbejde i huset

BRUG AF ORDNINGEN

Da brugere af ordningen som udgangspunkt ikke skal indrapportere noget til myndighederne (det er alene leverandøren af servicen som skal indrapportere sin indkomst, men ikke om indkomsten falder ind under ordningen eller ej), findes der ingen præcise opgørelser af brugen af ordningen.

Der er dog lavet en opgørelse af markedet for services i hjemmet, og den andel af disse services, som potentielt kunne være omfattet af ordningen. Den viser, at det potentielle marked for ordningen lå på ca. 2,3 mia. euro i ÅRSTAL, jf. figur X. Samme undersøgelse finder dog, at det kun er ca. 5 pct. af køberne af disse ydelser som kender til ordningen, og det er kun godt 3 pct. som følger ordningens praksis.[23]

[23] Baseret på et spørgeskema med deltagelse af ca. 14.000 husstande. Kilde: Panteia (2014). De markt voor dienstverlening aan huis.

Appendiksfigur 2
Markedet for services i hjemmet i Holland

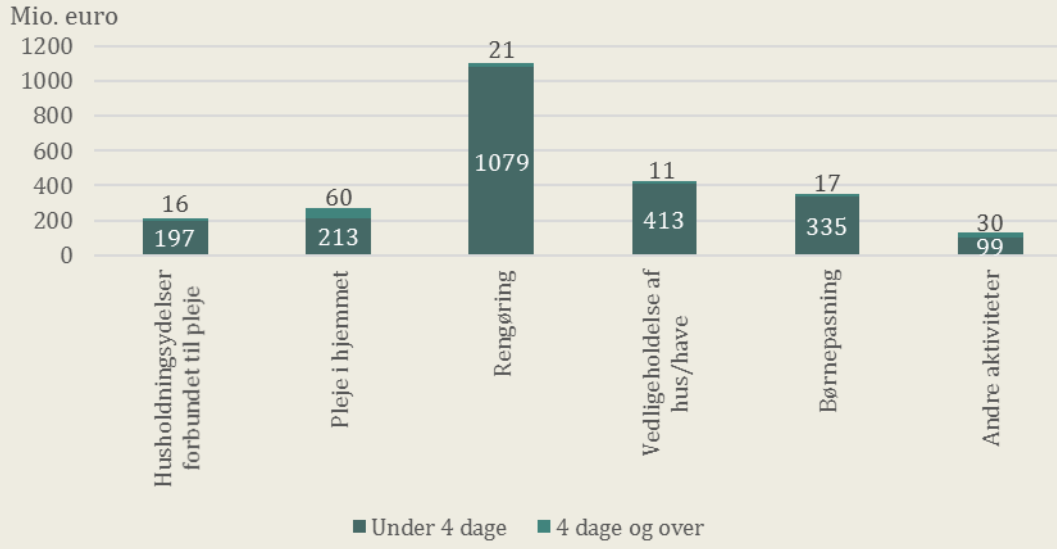

Note: Services som leveres under 4 dage om ugen falder ind under ordningen for services i hjemmet.
Kilde: Panteia (2014). De markt voor dienstverlening aan huis.

En evaluering af ordningen fra 2014[24] finder, at 13 % af alle husholdninger i Holland har personer, som er ansat direkte i husholdningen. Evalueringen finder dog også, at der på det private marked (ydelser som er 100 pct. finansieret af den private køber af servicen), er et meget lille incitament til at anvende ordningen og at den derfor i praksis kun bliver meget lidt anvendt. På det offentlige marked (ydelser som helt eller delvis finansieres af offentlige tilskud) er der ca. 60.000 ansatte under ordningen.[25]

ERFARINGER MED ORDNINGEN

I forbindelse med at Holland overvejede at ratificere en ILO-konvention, som var i strid med ordningen, blev ordningen i 2014 evalueret af en kommission.[26]

Evalueringen har følgende konklusioner:

- Ordningen giver støtte til en række ydelser som helt eller delvist er offentligt finansierede, fx børnepasning. Dette giver en markedsforvridning idet disse ydelser modtager dobbeltstøtte. Derudover vil de offentligt finansierede ydelser aldrig blive udført sort, og dermed afhjælper ordningen ikke sort arbejde for disse ydelser.

[24] Kilde: Advies commissie Dienstverlening aan huis (2014). Dienstverlening aan huis: wie betaalt de rekening?
[25] I Holland har private husholdninger mulighed for at modtage offentlig støtte til personlig pleje, herunder børnepasning eller pleje af ældre, under en række forskellige ordninger (WMO, AWBZ)
[26] Kilde: Advies commissie Dienstverlening aan huis (2014). Dienstverlening aan huis: wie betaalt de rekening?

- Evalueringen finder ikke nogen stærke beviser for en effekt af ordningen på beskæftigelsen. Dette kan skyldes manglende viden omkring ordningen blandt både købere og leverandører af servicen.
- Evalueringen vurderer, at ordningen ikke har haft nogen effekt på sort arbejde. Dette skyldes til dels manglende viden omkring ordningen blandt både køber og leverandør af servicen. Dels skyldes det, at ordningen kræver at den enkelte serviceleverandør selv skal rapportere sin indkomst til skattemyndighederne, og dette sker sjældent i praksis.
- Provenueffekten for det offentlige af ordningen har i store træk været negativ. Der har dog potentielt være en positiv effekt for de offentlige finanser, idet personer som er ansat til personlig pleje med offentlig støtte selv skal finansiere en række sociale forsikringer.

Evalueringen kom med en række anbefalinger, hvoraf nogle er blevet gennemført, hvorfor nogle af ovenstående konklusioner muligvis ikke længere gælder. Regelsættet for ordningen er dog ikke ændret i stedet har man forsøgt at øge kendskabet til ordningen og at sikre bedre rettigheder for arbejdere, som er ansat under ordningen gennem redskaber så som skabeloner til kontrakter.

APPENDIKS B: KONFIDENSINTERVALLER

I nedenstående tabeller præsenteres 95 pct. konfidensintervaller for de svarandele, som indgår i rapporten. Figurnummeret og overskriften henviser til figuren i selve rapporten.

Appendikstabel 3
Figur 9: Brugen af ROT-ordningen fordelt på enkeltydelser, 2015

	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Byggearbejde	0,576	0,543	0,608
El-arbejde	0,410	0,378	0,442
VVS-arbejde	0,344	0,313	0,375
Køkken- og badeværelsesrenovering	0,277	0,247	0,306
Maling- og tapetseringsarbejde	0,195	0,169	0,221
Glas- og pladearbejde	0,155	0,131	0,179
Jord og dræning	0,087	0,069	0,106
Murerarbejde	0,054	0,039	0,068
Andet	0,066	0,050	0,082

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 4
Figur 10: Brugen af RUT-ordning fordelt på enkeltydelser, 2015

	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Rengøring	0,732	0,696	0,769
Havearbejde	0,130	0,102	0,157
Personlig pleje	0,058	0,038	0,077
Lektiehjælp	0,042	0,025	0,058
Madlavning	0,029	0,015	0,043
Tøjvask	0,029	0,015	0,043
Snerydning	0,022	0,010	0,034
Børnepasning	0,021	0,009	0,033
Andre husholdningstjenester	0,126	0,098	0,153

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 5
Figur 11: Udgifter til håndværksarbejde og husholdningstjenester, 2015

	RUT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
0-5 000 SEK	0,408	0,367	0,448
5 001 – 10 000 SEK	0,212	0,179	0,246
10 001 – 15 000 SEK	0,138	0,110	0,167
15 001 – 20 000 SEK	0,087	0,063	0,110
20 001 – 25 000 SEK	0,068	0,047	0,089
25 001 – 30 000 SEK	0,031	0,017	0,045
30 001 – 35 000 SEK	0,027	0,014	0,041
35 001 – 40 000 SEK	0,017	0,006	0,028
40 001 – 45 000 SEK	0,003	-0,001	0,008
45 001 – 50 000 SEK	0,007	0,000	0,013
Over 50 000 SEK	0,002	-0,002	0,005

	ROT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
0 - 5.000 SEK	0,084	0,066	0,102
5.001 – 10.000 SEK	0,094	0,075	0,114
10.001 – 15.000 SEK	0,126	0,104	0,147
15.001 – 20.000 SEK	0,083	0,065	0,101
20.001 – 25.000 SEK	0,076	0,058	0,093
25.001 – 30.000 SEK	0,066	0,050	0,082
30.001 – 35.000 SEK	0,058	0,043	0,074
35.001 – 40.000 SEK	0,052	0,038	0,067
40.001 – 45.000 SEK	0,033	0,021	0,044
45.001 – 50.000 SEK	0,144	0,121	0,167
Over 50000 SEK	0,184	0,159	0,210

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 6
Figur 13: Merkøb af ROT- og RUT-arbejde

	ROT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Sandsynligvis samme beløb	0,464	0,432	0,497
Flere penge	0,536	0,503	0,568

	RUT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Sandsynligvis samme beløb	0,380	0,340	0,420
Flere penge	0,620	0,580	0,660

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 7
Figur 14: Betydningen for gør-det-selv-arbejde, sort arbejde mv. i fravær af ROT-ordning

	Havde selv udført arbejdet		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Maling- og tapetseringsarbejde	0,368	0,296	0,441
Murerarbejde	0,191	0,072	0,310
Byggearbejde	0,182	0,147	0,217
Jord og dræning	0,131	0,048	0,214
Køkken- og badeværelsesrenovering	0,122	0,081	0,164
VVS-arbejde	0,080	0,049	0,111
Glas- og pladearbejde	0,076	0,028	0,124
El-arbejde	0,045	0,023	0,067
Andet	0,126	0,037	0,216

	Havde fået arbejdet udført sort		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Maling- og tapetseringsarbejde	0,133	0,082	0,184
Murerarbejde	0,222	0,097	0,348
Byggearbejde	0,165	0,131	0,199
Jord og dræning	0,254	0,147	0,360
Køkken- og badeværelsesrenovering	0,117	0,076	0,158

VVS-arbejde	0,137	0,097	0,176
Glas- og pladearbejde	0,148	0,084	0,213
El-arbejde	0,165	0,125	0,205
Andet	0,164	0,064	0,264
	Havde ikke fået arbejdet udført		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Maling- og tapetseringsarbejde	0,091	0,048	0,134
Murerarbejde	0,198	0,077	0,318
Byggearbejde	0,155	0,122	0,188
Jord og dræning	0,093	0,022	0,164
Køkken- og badeværelsesrenovering	0,180	0,131	0,229
VVS-arbejde	0,117	0,080	0,154
Glas- og pladearbejde	0,118	0,060	0,176
El-arbejde	0,125	0,090	0,161
Andet	0,090	0,013	0,167
	Havde fået arbejdet udført, men 'hvidt'		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Maling- og tapetseringsarbejde	0,408	0,334	0,482
Murerarbejde	0,389	0,241	0,536
Byggearbejde	0,497	0,452	0,543
Jord og dræning	0,522	0,400	0,645
Køkken- og badeværelsesrenovering	0,580	0,517	0,644
VVS-arbejde	0,666	0,612	0,720
Glas- og pladearbejde	0,657	0,571	0,743
El-arbejde	0,665	0,615	0,716
Andet	0,620	0,489	0,751

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 8
Figur 15: Betydningen for gør-det-selv-arbejde, sort arbejde mv. i fravær af RUT-ordning

	Havde selv udført arbejdet		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Personlig pleje	0,151	0,011	0,291
Tøjvask, snerydning, madlavning, børnepasning og lektiehjælp	0,204	0,102	0,306
Havearbejde	0,450	0,332	0,567
Rengøring	0,547	0,498	0,597
Andre husholdningstjenester	0,629	0,510	0,748
	Havde fået arbejdet udført sort		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Personlig pleje	0,225	0,061	0,388
Tøjvask, snerydning, madlavning, børnepasning og lektiehjælp	0,431	0,306	0,556
Havearbejde	0,244	0,143	0,346
Rengøring	0,130	0,096	0,163
Andre husholdningstjenester	0,144	0,057	0,231
	Havde ikke fået arbejdet udført		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Personlig pleje	0,271	0,097	0,446
Tøjvask, snerydning, madlavning, børnepasning og lektiehjælp	0,089	0,017	0,161
Havearbejde	0,113	0,038	0,187
Rengøring	0,128	0,095	0,161
Andre husholdningstjenester	0,078	0,012	0,144
	Havde fået arbejdet udført, men 'hvidt'		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Personlig pleje	0,353	0,166	0,540
Tøjvask, snerydning, madlavning, børnepasning og lektiehjælp	0,276	0,163	0,389
Havearbejde	0,193	0,100	0,286
Rengøring	0,195	0,155	0,234
Andre husholdningstjenester	0,148	0,061	0,236

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 9
Figur 17: ROT-ordningens umiddelbare effekt fordelt på ydelser, 2015

	Havde fået udført arbejdet hvidt		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Byggearbejde	0,50	0,46	0,55
El-arbejde	0,69	0,64	0,74
VVS-arbejde	0,70	0,65	0,75
Køkken- og badeværelse	0,66	0,60	0,72
Maler- og tapetseringsarbejde	0,43	0,36	0,51
Glas og pladearbejde	0,74	0,66	0,82
Murerarbejde, Jord og dræning og Andet	0,57	0,49	0,64
	Havde selv udført arbejdet		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Byggearbejde	0,19	0,15	0,22
El-arbejde	0,05	0,02	0,07
VVS-arbejde	0,07	0,04	0,09
Køkken- og badeværelse	0,06	0,03	0,09
Maler- og tapetseringsarbejde	0,40	0,33	0,48
Glas og pladearbejde	0,06	0,02	0,10
Murerarbejde, Jord og dræning og Andet	0,12	0,07	0,17
	Havde fået arbejdet udført sort		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Byggearbejde	0,14	0,11	0,17
El-arbejde	0,16	0,12	0,20
VVS-arbejde	0,12	0,08	0,16
Køkken- og badeværelse	0,09	0,05	0,12
Maler- og tapetseringsarbejde	0,09	0,05	0,13
Glas og pladearbejde	0,08	0,03	0,13
Murerarbejde, Jord og dræning og Andet	0,19	0,13	0,25
	Havde ikke fået arbejdet udført		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Byggearbejde	0,17	0,14	0,21
El-arbejde	0,11	0,07	0,14
VVS-arbejde	0,11	0,08	0,15
Køkken- og badeværelse	0,19	0,14	0,24
Maler- og tapetseringsarbejde	0,08	0,04	0,12
Glas og pladearbejde	0,12	0,06	0,18
Murerarbejde, Jord og dræning og Andet	0,12	0,07	0,17

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 10
Figur 19: RUT-ordningens umiddelbare effekt fordelt på ydelser, 2015

	Havde fået udført arbejdet hvidt		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Andet arbejde	0,346	0,265	0,427
Havearbejde	0,226	0,130	0,322
Rengøring	0,164	0,128	0,201

	Havde selv udført arbejdet		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Andet arbejde	0,248	0,175	0,321
Havearbejde	0,446	0,332	0,560
Rengøring	0,527	0,478	0,577

	Havde fået arbejdet udført sort		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Andet arbejde	0,263	0,188	0,337
Havearbejde	0,246	0,147	0,345
Rengøring	0,175	0,138	0,213

	Havde ikke fået arbejdet udført		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Andet arbejde	0,143	0,084	0,202
Havearbejde	0,081	0,019	0,144
Rengøring	0,133	0,100	0,167

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 11
Figur 20: ROT- og RUT-ordningernes betydning for køb af sort arbejde, 2015

		ROT	
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Mindre sort arbejde	0,776	0,739	0,813
Lige så meget sort arbejde. Arbejdet var berettiget til tilskud	0,136	0,106	0,167
Lige så meget sort arbejde. Arbejdet var ikke berettiget til tilskud	0,064	0,042	0,086
Ja, mere sort arbejde	0,024	0,010	0,037
		RUT	
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Mindre sort arbejde	0,806	0,762	0,851
Lige så meget sort arbejde. Arbejdet var berettiget til tilskud	0,100	0,066	0,135
Lige så meget sort arbejde. Arbejdet var ikke berettiget til tilskud	0,078	0,048	0,108
Ja, mere sort arbejde	0,015	0,001	0,029

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 12
Figur 21: Ændring i arbejdstid efter anvendelse af ROT- og RUT-ordning, 2015

		ROT	
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Arbejder mere	0,195	0,154	0,236
Arbejder mindre	0,022	0,007	0,037
Samme antal timer	0,782	0,739	0,825
		RUT	
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Arbejder mere	0,220	0,185	0,255
Arbejder mindre	0,055	0,036	0,074
Samme antal timer	0,725	0,688	0,762

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 13
Figur 22: Drøftelse af fakturaens indhold

	ROT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
At det var vigtigt for mig at få vist arbejdstimerne på fakturaen	0,534	0,482	0,586
Hvordan fordelingen mellem udgifter til materialer og arbejdstimer skulle være	0,459	0,407	0,511
Hvad vi kaldte opgaverne på fakturaen, så jeg var sikker på at få fradrag	0,252	0,207	0,298
At ændre nogle af materialeudgifterne til arbejdstimer	0,025	0,009	0,041
At kalde ydelserne noget andet end, hvad de i virkeligheden var, så jeg var sikker på at få fradrag	0,024	0,008	0,039
Andet	0,112	0,079	0,145
	RUT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
At det var vigtigt for mig at få vist arbejdstimerne på fakturaen	0,554	0,485	0,623
Hvordan fordelingen mellem udgifter til materialer og arbejdstimer skulle være	0,367	0,300	0,434
Hvad vi kaldte opgaverne på fakturaen, så jeg var sikker på at få fradrag	0,239	0,180	0,298
At ændre nogle af materialeudgifterne til arbejdstimer	0,017	0,000	0,035
At kalde ydelserne noget andet end, hvad de i virkeligheden var, så jeg var sikker på at få fradrag	0,014	0,000	0,030
Andet	0,123	0,077	0,169

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 14
Figur 23: Betydningen af regelændring for køb af ROT- og RUT-arbejde

	ROT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Nej, jeg har købt den samme mængde arbejde, som jeg ville have gjort, hvis ordningen ikke var blevet ændret	0,524	0,489	0,558
Ja, regelændringerne har betydet, at jeg har købt mindre arbejde	0,442	0,408	0,477
Ja, regelændringerne har betydet, at jeg har købt mere arbejde	0,034	0,022	0,047
	RUT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Nej, jeg har købt den samme mængde arbejde, som jeg ville have gjort, hvis ordningen ikke var blevet ændret	0,681	0,639	0,722
Ja, regelændringerne har betydet, at jeg har købt mindre arbejde	0,255	0,216	0,295
Ja, regelændringerne har betydet, at jeg har købt mere arbejde	0,064	0,042	0,086

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

Appendikstabel 15
Figur 24: Betydningen af regelændring for hvordan arbejdet er udført

	ROT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Højere grad valgt at udføre arbejdet selv	0,59	0,53	0,65
Højere grad valgt at købe arbejde sort	0,17	0,12	0,21
Jeg har fået udført arbejdet på samme måde	0,07	0,04	0,10
Højere grad købt arbejde hvidt (og dermed gjort brug af ordningen)	0,03	0,01	0,05
Andet	0,11	0,07	0,14

	RUT		
	Andel	Nedre grænse	Øvre grænse
Højere grad valgt at udføre arbejdet selv	0,68	0,59	0,77
Højere grad valgt at købe arbejde sort	0,20	0,12	0,27
Jeg har fået udført arbejdet på samme måde	0,06	0,02	0,11
Højere grad købt arbejde hvidt (og dermed gjort brug af ordningen)	0,04	0,00	0,07
Andet	0,02	0,00	0,05

Kilde: Egne beregninger på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen.

HØJBJERRE BRAUER SCHULTZ er et samfundsøkonomisk konsulenthus, der yder uafhængig rådgivning til offentlige myndigheder, fonde, interesseorganisationer, private virksomheder og internationale organisationer.

Ved at bygge bro mellem faglig viden, empiriske resultater og den politiske virkelighed leverer vi anvendelsesorienterede analyser, som er veldokumenterede og klart formidlet.

Vores ambition er at levere vidensgrundlaget for at udvikle og fremtidssikre velfærdssamfundet.

Højbjerre Brauer Schultz
Frederiksholms Kanal 1, 2. sal
1220 København K
T: +45 81816262
E: info@hbseconomics.dk
W: www.hbseconomics.dk